ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1991 йил 11 октябрь, жума, 197-сон НАРХИ ОБУНАЧИГА 7 ТИЙИН. СОТУВДА 10 ТИЙИН.

МАШИНА ЎРНИГА ОТ-АРАВА

ҒИЖДУВОН НОҲИЯСИНИНГ ЭНГЕЛЬС НОМИДАГИ ЖАМОА ХЎЖАЛИГИ МЕҲНАТКАШЛАРИ БУГУНГИ КУНДА ДАЛА ИШЛАРИДА ОТ-АРАВАДАН КЕНГ ФОЙДАЛАНИШГА ЎТДИЛАР.

Хўжалик раҳбарлари ҳам ўзларига бириктирилган енгил ва юк машиналаридан воз кечаётганликларини тушуниш қийин эмас. Бозор иқтисоди одамларга тежамкорликни ўргатаяпти. Масалан битта тракторга ёки машинага йилига қанчадан-қанча ёқилғи, эҳтиёт қисм сарфланади. Бунинг устига ёқилғи ва эҳтиёт қисмларининг нархи тобора ошаяпти.

Бундай усулда иш юритиш тежамкорликдан ташқари табиатни асраб-авайлашга ҳам қўл келаяпти. Далаларни машина ёки трактор ғилдираклари остида парчин бўлишидан асраркан.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

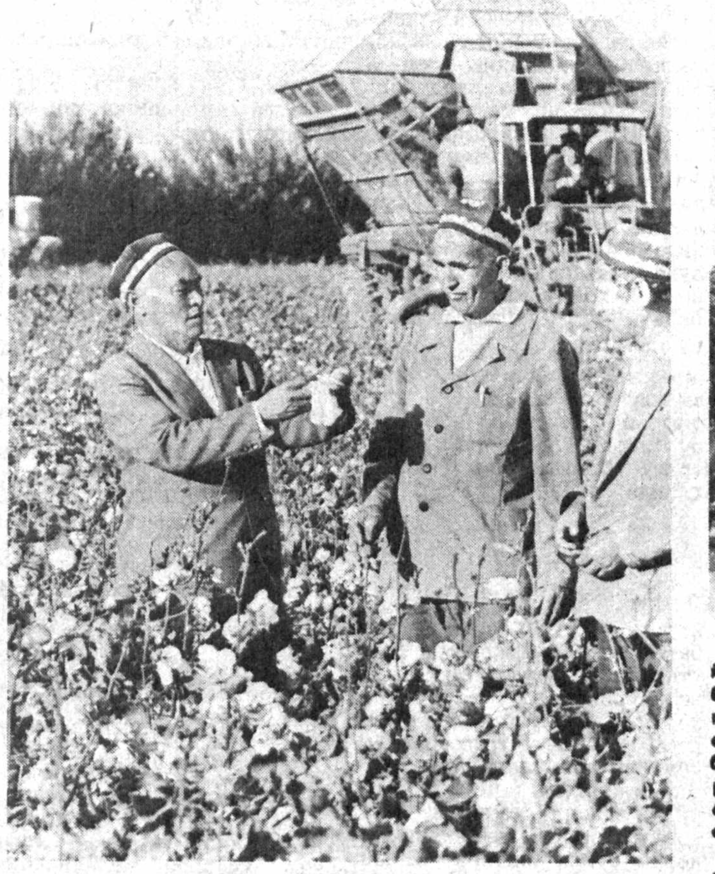

Избосқан ноҳиясидаги «Октябрь 50 йиллиги» давлат хўжалиги пахтакорлари бу йил 3.200 гектар майдонда ҳар қачонгидан мўл ҳосил етиштирдилар. Мутахассисларнинг ҳисоблашларича, гектар ҳисобига камида 33,5 центнердан «оқ олтин» саранжомланади. Якунда эса 20 миллион сўм даромад олинадики, унинг 3 миллион сўми соф фойдадир.

Айни кезларда далаларда йиғим-терим авжида. 50 та машина тўла қувват билан ишламоқда. Уларнинг ёрдамида кунига йиллик режага нисбатан 4—5 фоиз миқдорида пахта терилиб, қабул пунктига жўнатилаяпти.

СУРАТЛАРДА: бўлим бошқарувчиси Абдувоҳид Қодиров (чапдан), агроном Омонбой Йўлдошев ва бригада бошлиғи Рустамбек Абдуллаев ҳосилни кўздан кечиришмоқда; янги хирмон қад ростлаётир.

Ш. АЛИМОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ПАХТА БИРЖАСИ ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

Фақат сифат жиҳатдан янги иқтисодий тузилмаларгина мамлакат иқтисодиётини чўзилиб кетган тангликдан олиб чиқа олади. Биржа эса ана шундай тузилмаларнинг энг самаралисидир. «Чимён» сайёҳлар комплексида уч кун давом этган семинарда ана шундай хулосага келинди. Семинарни Ўзбекистон Бизнес халқ дорилфунуни, «Нуристон» уюшмаси, Москва товар биржаси, «Тошкент» товар-хом ашё биржасига қарашли «Мадина» ва «Насул» брокерлик фирмалари ҳамда пахтани стандартлаш, синаш ва сертификациялаш республика маркази ташкил этишди.

Бу амалий учрашувдан кўзда тутилган асосий мақсад — Москва товар биржаси, республика биржаси ва манфаатдор ташкилотлар билан алоқани йўлга қўйишдан, пахта биржасининг истиқболли тусини яратишдан, пахтачилик маҳсулотлари биржа савдосини ташкил этиш дастурини ишлаб чиқишдан иборат эди.

— Ўзбекистон мамлакатдаги энг кўп пахта етиштирадиган республика эди, ҳозир ҳам шундай, келажакда ҳам шундай бўлиб қолаверади, деб умид қиламан, — деди Москва товар биржасининг брокери Сергей Парамонов. — Мен қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ва энергия манбаларини олиш ва сотиш билан шуғулланаман. Бу ишда катта тажриба орттирганман. Лекин, афсуски, пахта ҳақида ҳеч нарса билмас эдим. Шу сабабли семинар мен учун жуда фойдали бўлди, муаммога янгича қарашга ўргатди. Менинг фикрим бундай: саноатнинг ўнлаб тармоқлари пахта бўлмаса ишлай олмайди. Бинобарин ғоят тақчил бу хом ашё биржаларда сотилиши керак. Фақат биржада пахтага муносиб баҳо берилади. Бу ерда мен ўзбек ҳамкасбларим билан мустаҳкам алоқа ўрнатдим. Бизнинг ишимизда бу бебаҳодир.

Мана, «Тошкент» савдо биржасини ўтказиш маркази ижрочи директорининг ўринбосари Владимир Рожновнинг фикри: «Бундай семинарни ўтказиш зарурати аллақачон етилган эди. У кутганимиздан зиёда бўлди. Бу ерда «Тошкент» ва Москва товар биржаси брокер фирмалари вакиллари ўртасида мулоқот ўрнатилди. Семинар қатнашчилари кўпчилигининг фикри бир хил: пахтани биржаларда сота бошлаш керак. Масала буни қандай ташкил этишга боғлиқ. Умуман тақчил хом ашёни мамлакатнинг бошқа бирор марказида эмас, балки Тошкентда сотиш керак, деган фикрга ҳамма қўшилди. Пахта билан биринчи навбатда Ўзбекистон биржаси ходимлари шуғулланиши керак. Табиийки, бунда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилиш ва сотишга ихтисослашаётган Москва товар биржаси фаол иштирок этиши мумкин. Бунинг йўли брокерлик жойларини айирбош қилиш, ўзаро брокерлик хизмати кўрсатиш учун битим тузиш ана шундай йўллардандир. Биз биржалар тўғрисида қонун қабул қилинишини сабрсизлик билан кутяпмиз, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашида ана шундай қонун тайёрланмоқда. Хуллас, амалий мулоқотларга асос солинди. Эндиликда уларни ривожлантириш лозим».

Сиёсатчилар янги иқтисодий макон муаммоларини муҳокама қилишаётган, мамлакатни янгилашнинг бошқа муҳим муаммоларини ҳал қилишаётган бир пайтда жамиятимиздаги энг янги табақа вакиллари — биржа ходимлари ўзаро иқтисодий алоқаларни мустақил равишда йўлга қўймоқдалар. Улар вақтинг кетди, нақдинг кетди, деган нақлнинг моҳиятини яхши биладилар. Шу сабабли Чимёнда бўлиб ўтган семинар Россия учун ҳам, Ўзбекистон учун ҳам жуда муҳимдир.

— Москва товар биржасининг Ўзбекистон Республикасига қизиқиши табиийдир, — дейди Москва товар биржаси вице-президенти Юрий Зотов. — Ўзбекистон мамлакатда пахта етиштирадиган етакчи республикадир. Бу маҳсулотга фақат Россияда эмас, Украина ва Молдавияда, бошқа мустақил республикаларда ҳам талаб катта. Ҳозир мамлакатдаги иқтисодий аҳвол жуда оғир. Буйруқбозлик-маъмуриятчилик усули, юқоридан тақсимлаш алоқалари ҳозир ишламай қолди. Ҳақиқий иқтисодий қонунлар биринчи ўринга чиқмоқда. Чимёнда ўтган семинарни мен жуда муҳим деб биламан. Биринчидан, биз ўзбекистонлик ҳамкасбларимиз билан ҳамжиҳатликка эришдик. Иккинчидан, пахта биржасининг бўлажак қиёфаси ишлаб чиқилди ва аниқланди. Учинчидан, семинарнинг барча қатнашчилари пахта биржаларда сотилиши керак, деган фикрга келдилар. Фақат биржада пахтага муносиб баҳо берилади. Чунки фақат биржада турли маҳсулотларнинг ҳақиқий ва муносиб нархи аниқланади. Мен пахта фақат бир жойда сотилиши керак, деган фикрларга қаршиман. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, маҳсулотларни сотувчига ҳам, харидорга ҳам фойдали бўладиган жойларда сотиш керак. Фақат ўзаро манфаатли муносабатлар, фойда бу ишда асосий мезон бўлади.

Чимёндаги семинар натижасида «Тошкент» биржаси билан Москва товар биржаси вакиллари ўртасида брокерлик хизмати кўрсатиш учун битимлар тузилди. Семинар қатнашчилари пахта биржасини вужудга келтиришни тартибга келтирувчи ҳужжатларни ишлаб чиқиш юзасидан таҳрир комиссиясини тузишга қарор қилдилар. Бу ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси раҳбар идоралари кўриб чиқиш учун юборилади.

Шу амалий учрашув самарадорлигини камайтирган бирдан-бир нарса — пахта етиштирувчиларнинг ўзлари унда кам иштирок этганлигидир. Шунга қарамай, дастлабки иш самарали бўлди.

Л. ЛЕВИН,
ЎзТАГ мухбири.

МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОН ЭЪТИРОФ ЭТИЛДИ

ТБИЛИСИ, 10 октябрь. (**Сакинформ агентлиги мухбирлари Эдуард Эдиберидзе ва Гурам Чанишвили — ЎзТАГ учун**). Грузия пойтахтида ўтаётган республика Олий Кенгаши сессияси Мустақил Ўзбекистон давлати адресига якдиллик билан мурожаатнома қабул қилди:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИГА

Ҳурматли депутатлар!

Грузия Республикаси Олий Кенгаши, бутун грузин халқи ўзбек халқининг 1991 йил 1 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси Давлат Мустақиллиги эълон қилинишни билан якунланган озодлик ва мустақиллик учун курашини табриклайди.

Грузия Республикаси Олий Кенгаши Ўзбекистон Республикасини Мустақил истиқлол давлат, халқаро ҳуқуқнинг тўла ҳуқуқли субъекти деб тан олади ҳамда икки давлат ўртасида дипломатия муносабатларини ўрнатиш тўғрисида Ўзбекистон маъмурлари билан исталган вақтда музокаралар бошлашга тайёр эканлигини изҳор қилади.

Грузия Республикаси Президенти

Грузия Республикаси Олий Кенгаши

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

Х. ТУХТАБОЕВ, У. Р. УМАРБЕКОВ, Ш. ХОЛМИРЗАЕВ УРТОҚЛАРГА «ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ЁЗУВЧИСИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбек адабиётини ривожлантиришдаги катта хизмати, юксак бадиий асарлар яратгани, ижтимоий ҳаётда фаол қатнашгани учун қуйидагиларга «Ўзбекистон халқ ёзувчиси» фахрий унвони берилсин:

Худойберди ТЎХТАБОЕВ — «Ёш куч» журналининг бош муҳаррири;
Ўлмас Раҳимбекович УМАРБЕКОВ — ёзувчи;
Шукур ХОЛМИРЗАЕВ — ёзувчи;

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1991 йил 10 октябрь.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ БАЪЗИ ФАРМОНЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши **қарор қилади:**

Ўзбекистон Республикаси Президентининг қуйидаги фармонлари тасдиқлансин:

«Ўртоқ Ж. Ғ. Йўлдошевни Ўзбекистон ССР халқ таълими вазири этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1991 йил 22 июлдаги фармони;

«Ўртоқ К. Юсуповни Ўзбекистон ССР халқ таълими вазири вазифасидан озод этиш тўғрисида»ги 1991 йил 22 июлдаги фармони;

«Ўртоқ Э. А. Муродовни Ўзбекистон ССР молия вазири вазифасидан озод этиш тўғрисида»ги 1991 йил 6 августдаги фармони;

«Ўзбекистон Республикаси ҳудудида иттифоқ идораларининг 1991 йилда валюта маблағларидан фойдаланишнинг алоҳида тартибини белгиловчи ҳужжатлари амал қилишини тўхтатиб қўйиш тўғрисида»ги 1991 йил 6 сентябрдаги фармони;

«Ўзбекистон Республикасининг Мудофаа ишлари вазирлигини тузиш тўғрисида»ги 1991 йил 6 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ Р. Ў. Аҳмедовни Ўзбекистон Республикасининг Мудофаа ишлари вазири — миллий гвардия қўмондони этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1991 йил 10 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ Э. Ж. Боқибоевни Ўзбекистон Республикасининг молия вазири этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1991 йил 10 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ А. Маҳмудовни Ўзбекистон Республикаси иқтисодиёт қўмитасининг раиси этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1991 йил 10 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ Ў. Т. Султоновни Ўзбекистон Республикасининг ташқи савдо ва чет мамлакатлар билан алоқа давлат қўмитасининг раиси этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1991 йил 16 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ З. Алматовни Ўзбекистон Республикасининг ички ишлар вазири этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1991 йил 16 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ Ш. Н. Маҳмудовани Ўзбекистон Республикасининг ташқи ишлар вазири этиб тайинлаш тўғрисида»ги 1991 йил 16 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ С. О. Азимовни Ўзбекистон Республикасининг ташқи ишлар вазири вазифасидан озод этиш тўғрисида»ги 1991 йил 16 сентябрдаги фармони;

«Ўртоқ В. М. Камоловни Ўзбекистон Республикасининг ички ишлар вазири вазифасидан озод қилиш тўғрисида»ги 1991 йил 16 сентябрдаги фармони;

«Республика давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларини ҳамда халқ таълими тизимини партиялардан холи қилиш тўғрисида»ги 1991 йил 17 сентябрдаги фармони.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон ССР давлат хавфсизлиги иттифоқ-республика қўмитасини тугатиш ва Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлиги хизматини тузиш тўғрисидаги 1991 йил 26 сентябрдаги фармони.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри, 1991 йил 30 сентябрь.

Фарғона янгиликлари

ЯНГИ ЦЕХЛАР

ОЛТИАРИҚ. Райондаги таъмирлаш корхонаси қошида очилган янги цехда мева, полиз, сабзавот ва бошқа нознеъматлардан консерва маҳсулотлари ишлаб чиқарилаяпти.

Кунига 6 минг шартли банка маҳсулот аҳолига етказиб берилаяпти. Илгари таъмирловчи бўлган Мавлудахон Топволдиева, Матлубахон Назарова, Гулсанам Мирзаевалар консерва тайёрлашни яхши ўзлаштириб олишди. Ҳозир цех қувватини ошириш тадбирлари кўрилаяпти. Кичик корхона тўла қувват билан ишлай бошласа, бир сменада 21 минг шартли банка консерва маҳсулотлари тайёрлаш имкони туғилади.

Худди шундай цех академик Шредер номидаги мевачилик ва узумчилик тажриба станциясининг Қува филиалида ҳам маҳсулот бера бошлади. Янги цехни асбоб-ускуналар билан жиҳозлашда «Моспишепром» бирлашмаси жамоаси яқиндан ёрдам берди. Кичик корхона асосан филиал боғларида, пайкалларда етиштирилган маҳсулотни қайта ишлаяпти.

ЧОЙХОНАГА МАРҲАМАТ

ФАРҒОНА. Политехника олийгоҳида бир йўла 160 кишига хизмат кўрсата оладиган чойхона фойдаланишга топширилди.

Баланд, кўркам, шарқона усулда безатилган чойхона олийгоҳнинг энг гавжум, дилтортар суҳбатларига бой гўшаларидан бирига айланди. Яқинда чойхона ёнида маиший хизмат кўрсатиш комплекси қурилиши бошланди.

Набижон СОБИР.

ЎРГАНСА, ИБРАТ ОЛСА АРЗИЙДИ

Қишлоқда ижтимоий турмуш

— Халқимизда «Яхши кунларингда эски чархингни унутма», — деган ибора ишлатилади, деб бошлади суҳбатимизни жамоа бошқарувининг раиси. Сўнгра у ижтимоий жиҳатдан бутунлай қайта қурилган ҳозирги қишлоқ жамолининг ўтмишига таъриф берар экан, бундан 5 — 6 йил муқаддам жумҳуриятимизда тус олган «хайбаракалла»чилик, «юқорининг» топшириғини қандай бўлмасин бажариш «касаллиги»нинг салбий оқибатлари туфайли тутдай тўкилган хўжалик иқтисоди, одамларнинг меҳнатдан совуганлиги, интизомнинг бўшашиб кетганлиги ҳақида ҳикоя қилди.

Ҳа, раис Ш. Ашуровга ўзидан олдинги раҳбарлардан қолган мерос албатта мақташга арзигулик эмасди. У иш бошлаган дастлабки йилда жамоа хўжалигининг давлатдан 2,5 миллион сўмдан кўпроқ қарзи бор эди.

Куч-ғайрат, ташкилотчилик шуури ва катта тажрибага суянган ҳолда иш бошлаган раис хўжалик юритишнинг эски усулидан воз кечди. Меҳнатга янгича муносабатнинг афзалликларига одамларни ишонтира билди. Ишлаб чиқаришнинг барча тармоқларига оилавий пудрат усулини дадил жорий қилди. Далада ҳам, чорвачиликда ҳам одамлар иш бошқаришни ўз қўлларига олишди. Айтиш мумкинки, юқоридан бериладиган кўрсатмалар асосида ишлайдиган даврларга нисбатан ўн чандон баракалироқ натижалар қўлга киритила бошланди. Хўжалик ривожланиш пиллапоясидан аста-секин кўтарилиб борди.

Минг гектар ерда пахта, 500 гектар майдонда сабзавот, полиз, чорва моллари озуқалари экиладиган, боғдорчилик маҳсулотлари етиштирилаётган Гагарин номли хўжалик барча турлар бўйича ялпи ҳосилдорлик жиҳатидан райондаги энг юқори кўрсаткичга чиқиб олди. Кейинги икки йил мобайнида пахта териш машиналарининг иш унуми борасида ҳам уларнинг олдига тушадиган хўжалик бўлмаяпти. Бу йил ҳам ана шу анъанани қўлдан бермаслик мақсадида далаларга терим машиналари олиб чиқилди.

— Қишлоқ хўжалигида қўл кучидан самарали фойдаланмасдан бирор нарсага эришиш қийин. Айниқса четдан ёрдамчилар олишдан воз кечганлигимиздан бери ўзимиздаги имкониятларга кўпроқ таянадиган бўлиб қолдик. Яқин вақтга қадар бошқарув маъмуриятида 50 дан ортиқ киши ишларди. Биз уларни 32 нафарга қисқартирдик. Кўпгина иқтисодчи, ҳисобчи каби мутахассисларни ишчи қўли етишмаётган дала ва фермаларга сафарбар қилдик. Эндиликда ноз-неъмат яратувчилар сони 900 дан ошгани ҳолда бошқарув маъмуриятида йигирмага яқин ўз ишини мукаммал биладиган кишилар ишламоқда, — дейди раис.

Бу айниқса қишлоқни ижтимоий жиҳатдан қайта қуриш авж олдирилаётган кунда жуда муҳим. Чунки маблағни қаерга ва қандай тўғри сарфлашни белгилай билиш ҳам осон ишлардан эмас. Мутахассислар жамоа хўжалиги аъзоларининг пешона тери эвазига ишлаб топган маблағларининг тўғри ҳаражат қилинишини бошқарув томонидан тасдиқланган бош режа асосида олиб боришмоқда. Бу мақсадлар учун кейинги олти йил мобайнида 6 миллион сўм маблағ сарфланди.

Маълумки, ижтимоий турмушни яхшилашга кетадиган маблағни вужудга келтирувчи ҳам, тўкин-сочинликни таъминловчи ҳам она ердир. Гагаринликлар бу ҳаёт мамот даражасидаги масалага асосий эътиборни қаратдилар. Олинган даромаднинг бир қисмини даставвал экин майдонларини капитал текислашга, бетон нов-ариқлар қурилишига, ер ости сувларини қочирувчи қувурлар ишини яхшилашга сарфлашди. Ушбу тадбиркорликлар туфайли ҳосилдорлик гектар ҳисобига илгариги 18 — 20 центнер ўрнига икки ҳиссага кўпайди. Меҳнат ҳаражатлари камайиб, таннарх арзонлашди. Ишлаб чиқариш рентабеллаша борди. Фақат 1990 йилда пахта ҳосилининг 97 фоизи олий навга сотилди.

Албатта даромад ҳам шунга яраша бўлди. Жамоа хўжалиги аъзоларининг ўртача иш ҳақи 236 сўмни ташкил қилди. Қишлоқ жамоли тубдан ўзгара борди. Районда барча замонавий ускуналар билан жиҳозланган врачлик амбулаторияси шу хўжаликда қурилди.

Ёш авлоднинг намунали таълим-тарбия, билим олишлари учун жамоа хўжалиги бошқармаси томонидан ғамхўрлик кўрсатиб келинмоқда. Ҳар бири 90 ўринли учта болалар боғчасининг ишга туширилганлиги, қўшимча синф хоналари қурилиши эвазига ўқувчиларнинг бир сменада ўқишаётганлиги фикримизнинг далилидир. Ҳомиладор аёллар дам олишга беш ойликдан чиқиши, ёш болали аёллар уч кунлик меҳнат ҳафтасига ўтказилганлиги ўрганса, ибрат олса арзигулик тадбирдир.

Ушбу қишлоқ қачонлардир юқумли сариқ касаллигининг тарқалиши бўйича донг таратган эди. Энди у кунлар унут бўлди. Чунки, 80 фоиз хонадон қувурларда келтирилган сувдан истеъмол қилмоқда. Узоғи билан икки йилда жамоанинг марказий қўрғонига келтирилган зангори оловдан барча бўлимлардаги қишлоқ аҳолилари баҳраманд бўлади.

Қишлоқдаги ҳар бир хонадонда чорва моли боқилишига ғамхўрлик кўрсатиш жамоа хўжалиги раҳбарларининг эътиборида бўлмоқда. Серфарзанд, мол ушлашга қўли калталик қилаётган оилаларга текинга сигир берилади. Одамлар ўзларидан ортган ортиқча маҳсулотларини ўзлари келтириб давлатга сотишмоқда. Тўрт минг аҳоли истиқомат қиладиган хўжалик хонадонларидан жорий йилнинг ўзида 125 тонна сут, 54 тонна гўшт йиғиб олинди. Албатта, текинга эмас. Уларга давлат харид нархида пул тўланади. Оилага қўшимча даромад кирди, деган сўз бу.

— Республика Президентининг одамларга томорқа тақсимлаш борасидаги фармонига оғишмай амал қиляпмиз. Хўжаликда 688 оила истиқомат қилса, 720 оилага томорга улашдик. Чунки бировнинг боласи армия хизматида, бошқаси ўқишда. Уларни уй лаш-жойлаш лозим. Қолаверса ёшларни уйли-жойли қилиш уларни жамоа хўжалигида ушлаб қолишнинг омили-ку, дейди бошқарув раиси.

Ушбу жамоа хўжалигида Бухоро ўқитувчилар тайёрлаш олий билимгоҳининг спорт-соғломлаштириш оромгоҳи жойлашган. Оромгоҳ эгалари бу ерда йилига кўпи билан 2 — 3 ой бўлишади. Қолган даврда футбол, волейбол майдонлари, сауна ва ювиниш хоналари қишлоқ ёшлари ихтиёрида. Оромгоҳни таъмирлаш, атрофини ободонлаштиришга кетадиган сарф-харажатларини хўжалик ўз зиммасига олган.

Халқимизда меҳнатдан келса бойлик — турмуш бўлар чиройлик деган нақл бор. Меҳнатдан келган бойлик ижтимоий ҳаётнинг ана шундай бекаму кўстлиги учун сарф қилинмоқда.

С. АҲМЕДОВА,
Бухоро вилояти, Свердлов ноҳияси.

БЕКОБОД МАҲАЛЛАСИДА УЧРАШУВ

ИЖОДИЙ МУЛОҚОТ

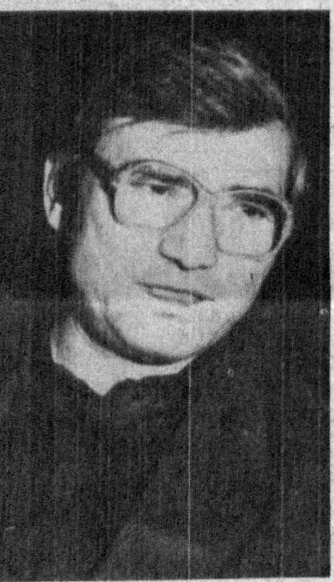

Маҳалла. Бошқарувнинг бу усули фақат шарқ халқлари тафаккурининг ноёб маҳсули, деб айтсак хато бўлмас. Илло, ер юзининг бошқа бирон минтақасида бундай халқчил, бу қадар фаол, бунчалар самарали жамоа кўриниши ҳақида ўқиган ҳам, эшитган ҳам эмасмиз. Бу жой ҳар қандай шахс, ҳар қандай вазиятда мурожаат қилиб, бош уриб келадиган бир масканки, у шоду ҳуррам дамларимизда ҳам, бошимизга кулфат тушган лаҳзаларда ҳам бирдай ҳамнафас, ҳамдард бўла олади. Бу жой ёш-яланглар шижоатини, қари-қартанглар мулоҳазаси, турмуш шариати, улфатчилик маишати, подшолик сиёсати, миллат-эл риёзати, қўйингчи тирикликнинг барча таомилларини баб баравар ўзида ифода этган, бағри кенг бир гўшадир.

«Халқ сўзи» — «Народное слово» муҳаррияти ижодий ходимларидан бир гуруҳи ана шундай гўшалардан бири — Пойтахтимизнинг Акмал Икромов районидаги Бекобод маҳалласи аҳли билан бир пиёла доққина чой устида суҳбатни ихтиёр этди.

— Бекобод. Бу дегани, беклар макони. Маҳаллада илгарилари асосан бекларнинг авлодлари истиқомат қилган экан, — дейди район Советининг раиси Қудратулла Мирсоатович Рафиқов.

Дарҳақиқат, жамоа аҳли амалга ошираётган ишлар ҳам, уларнинг гап сўзлари ҳам бекларга хос экан. Улар ҳашар йўли билан Охунбобоев номли бош кийимлар фабрикасининг филиалини қуриб (1868 й.) олишибди. Ҳозир бу ерда маҳалланинг 160 қиз-жувонлари ижтимоий фойдали меҳнат билан банд. Маҳалла кучи ва саъй-ҳаракатлари билан турли йилларда болалар поликлиникаси, иккита новвойхона, иккита болалар боғчаси, иккита ўрта мактаб қуриб, ишга туширилибди. 15 минг бола-бақранинг саломатлигига посбон бўла оладиган шифо маскани (поликлиника), жисмоний чиниқиш майдончаси, чўмилиш ҳавзаси иншоотларининг тархи тахту, бироқ қурилиш ишлари бошланиши бироз пайсалга солинаётган экан. Иккита шинам чойхона гумбурлаб ишлаб турибди.

Учрашувни Тошкент шаҳар Кенгаши маҳалла ва уй қўмиталари билан ишлаш доимий комиссиясининг раиси Ш. Темуров очди. Ҳар бир рўзнома, — дейди у матбуотнинг бугунги аҳамияти ҳақида гапириб, — ўзи мансуб жамоа ёки қатламнинггина эмас, ўша юртнинг ҳам кўзгусидир.

Ана шу нуқтаи назардан олиб қараганда бугунги ўзбек журналистикаси, шу жумладан «Халқ сўзи» рўзномаси таҳририяти олдидаги вазифалар ҳам нақадар нозик ва масъулиятли эканлигини таъкидлади.

Рўзномаларнинг бош муҳаррири вазифасини бажарувчи Н. С. Саъдуллаев ижодий жамоанинг аҳволи-руҳияти, мақсад ва ниятлари, улар амалга оширган ва ошираётган ишлари, ютуқ ва камчиликлари, мавжуд муаммолар ҳақида йиғилганларга ҳикоя қилиб берди.

— Мана, кўз кўриб қулоқ эшитмаган янгиликларнинг гувоҳи бўлиб турибмиз. Ҳар соат, ҳар дақиқада сифат ёки ҳолат ўзгаришларига дуч келяпмиз, — дейди маҳалла қўмитаси раиси Вали Набиев. — Бироқ маҳаллаларга доир муаммо-ю камчиликлар, армонлар ўша ўшалигича қолаётир. Масалан, болалар учун спорт, соғломлаштириш иншоотлари қурилишлари пайсалга солинаяпти. Ҳисоботларда маҳаллалардаги уй ҳайвонлари учун ем, озуқалар ажратилаётгани ҳақида эшитамиз. Бироқ улар қаёққа кетяпти? Сансоларлик баттар кучайиб бормоқда. Болалар шифохонаси қурилиши учун 10 йил, мева сабзавот дўкони учун 6 йил, ем дўкони очиш учун 2 йилдан буён югурамиз. Масжид қурилиши учун битта ҳисоб карточкаси очолмаймиз. Ҳар сафар у бўпти, бу бўпти, битта ҳарфи тушиб қолибди, деб сарсон қилишади. Эви биланда-е. Ахир ҳолдан тойдиқ-ку!

— «Халқ сўзи» ходимларининг маҳаллага ташрифидан ҳурсандмиз. Буни халққа яқинлашиш деб тушунамиз, — дейди қўшни Киров маҳалла комитети раиси Ёдгор ака Исамиддинов. — Менинг учта тилагим бор. Маҳаллаларда ногиронлар, уйдан чиқолмайдиган, касалванд бўлиб қолган бечоралар жуда кўп. Рўзнома ўшандайлар ҳаётидан ҳам воқиф бўлса. Иккинчи тилагим, турмушимиз рўй-рост ўз аксини топса. Охиргиси, шаҳримиздаги кўп жойлар Ўктабир инқилоби йилларида хўб ажойиб номлар билан айтиларди. Маҳалла ва чойхоналар эл мўътабар қилган инсонлар номи билан боғлиқ эди. Мана шу масала «Халқ сўзи»да алоҳида кўтариб чиқилишини истардим.

Район ижроқўми ташкилий бўлимининг мудири Р. Орипов маҳаллаларнинг ҳуқуқ ва бурчлари, маҳалла посбонлари (участковойлар) ҳаётига доир, шунингдек ёш авлодни имон, эътиқод, одоб ва аҳлоққа чорловчи, оммани охират ҳақида ўйлашга мажбур қилувчи материаллар ҳам рўзнома ходимлари эътиборидан четда қолмаса, деди.

Хотин-қизлардан З. Хошимова, аёлларнинг магазинлар остонасига боғлаб мақтал қилиб қўйилгани, бундай ҳолдан илгариги эрлар, йигитлар ор қилгани ҳақида куйиниб гапирди.

Район ички ишлар бўлими катта участка вакили Х. Қурбонов қабул қилинаётган ҳар бир қонунни албатта халқ муҳокамасидан ўтказиш керак. Мустақил жумҳуриятнинг қонунлари ҳам тезроқ мустақил бўлсин деса, маҳалла аъзоси А. Омонов қонунларимизда гуманизм ниҳоятда кучли эканидан нолиб гапирди. У қонунларни кучайтириш, керак бўлса ошкора «Жазо майдонлари» ташкил этиш тарафдори эканлигини ҳам яширмади.

Т. Муҳамедов бизнинг жамиятимизда қоғоз одамдан кучли ва қадрли эканлигини танқид қилди. У қадимий бир ибратли ҳикматни эслатди. Айтишларича, бир одам дарахтни кесаётган экан. Қараса дарахт нола қилаётганини сезиб қолибди. Шунда у дарахтдан нега нола қилаяпсан, деб сўрабди. Эй, яхши одам, мен қўлингдаги болта сопининг лоқайдлигидан фарёд чекаяпман. Чунки уни ўзимдан кесиб олишувди. Бундан ҳикмат шуки, «Халқ сўзи» ҳам халқнинг бир ҳужайраси. Тилагим у кимларнингдир болтасига соп бўлиб қолмаса бас, деб сўзини тугаллади у.

Маҳалла оқсоқолларидан Хўжамхўжа ота биз инқилобий ва оммавий қирғин йилларида кўплаб ишбилармон кишиларимизни йўқотганимизни, бу мустақил жумҳурият қуришга аҳд қилинган ушбу кунларда ниҳоятда сезилиб қолаётганини афсус билан таъкидлади. У Тошкент шаҳар ижроқўмида барча ишлар ҳамон ўрисча юритилаётганлигидан нолиди. У киши рўзнома таҳририяти шаънига танқидий фикрларини баён қилиб «Халқ сўзи» доим катталар оғзига қарайдиган, уларнинг гапини маъқуллайдиган рўзномалардан бирига айланиб қолмаслиги керак, деб огоҳлантирди.

Ёзувчилар уюшмаси қошидаги «Турон чечаклари» дастасининг хушовоз ҳофизи Ўсарбек Юсуповнинг дилрабо қўшиқлари ҳамда афсунгар-кўзбойлағич Маҳмуджон Рўзиевларнинг қизиқарли чиқишлари кечага ўзгача файз ва фараҳ бахш этди.

Абдунаби БОИҚЎЗИЕВ.

СУРАТЛАРДА: ижодий мулоқотдан лавҳалар.

Е. БОТИРОВ олган суратлар.

ЯНГИЛИКЛАР

ҚИШ ДАСТУРХОНИГА

Андижон консерва заводининг Зокиржон Кўчқоров раҳбарлик қилаётган Пойтуғ цехи ҳозиргача 2 миллион шартли банка маҳсулот ишлаб чиқарди. Цехда ўттизга яқин ишчилар меҳнат қилишаяпти. Долзарб дамлар бўлганлиги туфайли иш уч сменада ташкил этилган.

— Ўтган йили шу кичик цехимиз, — деди З. Кўчқоров, — 250 минг сўм соф фойда кўрган эди. Бу йил кўрсаткич қарийиб бир ярим баробар ортса керак. Чунки яқинда бир кеча-кундузда 40 тонна томат ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган линия ишга туширилди.

Шунингдек, «Комсомол» жамоа хўжалигида ташкил этилган цех ҳам кунига 1000 шартли банка маҳсулот ишлаб чиқаряпти.

З. ЮНУСОВ,
Избоскан райони.

МЎЪТАБАР НЕЪМАТ

Навоий нон заводи жамоаси шаҳар меҳнаткашларини маҳсулот билан таъминлашда жонбозлик кўрсатмоқда. Корхонанинг оби нон тайёрловчи цехида кунига 8 — 10 минг донагача ширмой нон ёпилиб, савдо дўконларига пешма-пеш жўнатилади. Одамларнинг насибасини бутун қилишда Манзура Остонова, Зуҳра Ҳамроева, Мусаллам Остонова каби новвойлар намуна бўлишаяпти.

Жамоада янги технология ва техникани жорий этиш борасида изланишлар олиб борилаяпти. Зотан, шаҳарда аҳоли сони ўсиб бораяпти, сал ўтмай корхонанинг қуввати камлиги сезилиб қолади. Шу боисдан ФР маркали иккита печь автоматлаштирилди, оби нон цехига янги печь ўрнатилди. Корхона маъмурияти жамоа олдида турган ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш йўлларини излаяпди.

Е. УМАРОВ,
Навоий шаҳри.

● *Долзарб мавзуда*

ВАЗИФА—ЖИНОЯТЧИЛИКНИ ЖИЛОВЛАШ

ДЕЙДИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРИ З. АЛМАТОВ.

— Зокиржон Алматович, мустақил Ўзбекистон давлатининг Ички ишлар вазири лавозимига тайинланганингиз билан «Халқ сўзи» муштарийлари номидан табриклаймиз. Тўғридан-тўғри ишга ўтсак. Сиз оғир даврда вазир бўлдингиз: жиноятчилик ёмғирдан кейинги қўзиқориндек кўпайиб ўсяпти. Агар жиноят оламини жиловлай олсангиз — шараф, жилов янада бўшашса...

— Бўшашмайди.

— Узр, сиз вазир бўлишингизни кутганмидингиз?

— Йўқ. Бир кун аввал Президент маҳкамасига чақиришди, у ерда суҳбатлардан ўтдим ва эртасига иш бошладим. Ўзбекларда бир гап бор: янги жойга борганда, «оёғи енгил келсин», дейишади. Шундай бўлсин.

— Тошкент вилояти ички ишлар бошқармасига бошлиқ бўлишингиз ҳам тўсатдан— Бўкадаги воқеалар муносабати билан рўй берган эди. Икки йилга яқин вақт мобайнида, чамаси, у ерда оёғингиз енгил келди?

— Ҳа. Жиноятнинг оғир турлари ўсиши тўхтатилди, барча турдаги жиноятларнинг очилиши 7—8 фоизга ошди. Ходимларнинг ишлаш ва яшаш шароити, техника воситалари билан таъминлаш яхшиланди. Корхоналар, ташкилотлар ҳисобига 670 дан ортиқ янги штатлар олинди.

— Ишни, аниқроғи жиноятчиликка қарши курашни нимадан бошламоқчисиз, агар сир бўлмаса?

Авж олиб улгурган жиноятчиликни фавқулодда бир тадбир билан тўхтатиб бўлмайди. У фақат бор кучимкониятлардан, қонун кучидан тўла фойдаланиб тўхтатилиши мумкин. Мен милициянинг энг паст поғонасидан чиққанман — қаерда нима борлигини жуда яхши биламан. Республикада жиноятчиликнинг аҳволи тўғрисидаги маълумотлар менга илгари ҳам яхши маълум эди. Ички ишлар вазирлиги ҳайъатининг аъзоси эдим. Вилоятлар ички ишлар бошқармаларидаги кадрларини яхши биламан. Ўз ишининг усталари, мутахассислари жуда кўп, улар билан кўп иш қилса бўлади.

— Бугунги кунда фуқароларнинг шахсий мулкига тажовуз ва машина ўғирлаш кенг тарқалган.

— Бу мени ҳам қаттиқ ташвишга солаяпти. Иш бошлаган дастлабки кунларимданоқ вилоятлар ва Тошкент шаҳри милицияси бошлиқлари билан шу масалада суҳбатлашдик. Улар олдига қўйилган асосий вазифа — ўғирлик, босқинчилик, машина ўғриларига қарши кураш. Мана шу ўн куннинг ичида Фарғона, Тошкент шаҳарларида бир неча уюшган гуруҳлар қўлга олинди. Улар ҳақида терговдан сўнг батафсил хабар бериш мумкин. Илгари бир кунда Тошкент шаҳрида 15—20 та машина ўғирланса, бугунги тезкор маълумотлар бу кўрсаткич тенг ярмига қисқарганини таъкидлаяпти. Албатта, бу етарли эмас. Мен халқ кўзига тик боқиб «мана, милиция ишласа бўларкан-ку» деган гапни эшитишни хоҳлайман ва бутун куч, билим ҳамда тажрибамни шу каломни эшитишга сафарбар этаман.

— Бундай оғир жиноятлар ўсишини тўхтатиш, сўнг камайтириш учун милиция жиноятчиларни ушлаб берганининг ўзи кифоями?

— Уларни тергов қилиш, ҳамма жиноятларини очиб бериш бизнинг вазифамиз. Кейин судда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашида машина ўғриларига нисбатан қабул қилинган янги қонунни тўла қуввати билан қўллаш керак.

— Шу етарли деб ўйлайсизми?

— Ишлатса, етарли. Мен жиноятчиларга қарши ҳар доим бешафқат бўлганман. Айни пайтда адашиб жиноят кўчасига кириб қолган ёшлар тақдирига бефарқ қараш ҳам инсофдан эмас. Яъни ноўрин, ўта бешафқат бўлишни ҳам ёқламайман.

— Ўзингизга, яъни милицияга боғлиқ бўлмаган яна қандай тадбирлар жорий этилишини истардингиз?

— Биринчи навбатда ёшлар тарбиясига эътиборни кучайтириш керак. Бизда уларнинг бўш вақтини банд қилиш масаласи ниҳоятда оқсаган. Ҳар бир ўсмир, ҳар бир ёш йигит техникага, машина, мотоциклларга қизиқувчан бўлади. ДОСААФлар қошида, спорт базаларида ана шу йўналишда янги-янги станциялар ташкил этиш, тўгараклар очиш керак. Шунингдек, мактабда ҳуқуқий тарбияни кучайтириш зарур. Токи ўсмир мактабни тугатгунича қонун нималигини, жиноий жавобгарлик нималигини чуқур тушуниб етсин.

— Мавжуд жиноят кодекси ҳақида фикрингиз, у милицияни қониқтирадими?

— Яқин кунлар ичида биз—барча маъмурий органлар раҳбарлари ишчи учрашуви ўтказиб, маслаҳатлашиб, сўнг ўз таклифларимиз билан Республика Олий Кенгашига чиқмоқчимиз.

— Ички ишлар раҳбари қанақа таклиф киритиш ниятида?

— Олдин гаплашиб олайлик.

— Милицияга қандай келгансиз?

— Армия хизматида ички ишлар қўшинларида хизмат қилганман. Қайтгач Тошкент вилояти милициясига оддий ходим — инспектор бўлиб ишга кирдим ва ҳуқуқшунослик факультетида ўқидим. Шунга роппа-роса 20 йил бўлди.

— Сиз ихтисослигингиз бўйича жиноят қидирувчи— изқувар эканлигингизни биламан: Тошкент район ички ишлар бўлимининг бошлиғи, Тошкент вилояти ички ишлар бошқармаси бошлиғининг оператив ишлар бўйича ўринбосари, Республика Ички ишлар вазирлиги жиноят қидирув бошқармасининг бошлиғи. Изқувар сифатида эсингизда қолган энг зўр ишлардан бир-иккита мисоллар келтирсангиз.

— 1985 йилда Тошкент вилояти изқуварлари томонидан фош этилган 15 кишидан ортиқ Павлов деган шахс етакчилигидаги каллакесар босқинчилар гуруҳини фош этиш анча мураккаб кечган эди. Ундан бошқа яна ўнлаб шу каби гуруҳларни очишга раҳбарлик қилдим. Павлов тўдаси тунги соат 2 дан 4 гача Янгийўл ва Тошкент шаҳарларида тўла қўлга олинди. Энг муҳими, талофатсиз. 1991 йилда яна бир ашаддий тўда фаолиятига чек қўйиш эсда қоларли бўлди. Тошкент вилоятининг бир неча районлари ва Тошкент шаҳрида ўнлаб оғир жиноятларни содир этган 30 дан ортиқ «бўрилар галаси» панжара ортига қамалди. Улар кейинги икки йил ичида босқинчилик, талончилик пайтида аёллар номусига тегиш, қийнаш, қизларини ота-онаси олдида ёки онани болалар олдида зўрлаш каби ифлос жиноятларни содир этишган. Ана шу тўдани топишда вилоятдаги ўнлаб энг яхши мутахассислар жалб этилди ва уларнинг иши самарали бўлди.

— Муштарийларга қандай тутилгани қизиқарли...

— Оператив маълумотлар бор, уларни очмаганимиз маъқул. Яқинда суд бўлади. Мен бу воқеаларни «қойил қилдик» деган маънода айтаётганим йўқ. Мақсад шуки, халқимиз милицияда эътиқодли, диёнатли, ўз касбига садоқатлик ходимларимиз кўп эканлигини билишсин. Бундайлар одамлар осойишталиги йўлида ўз шахсий ҳаётини хавф остига қўйишдан қайтмайдилар. Қурбонлар ҳам оз эмас. Айни пайтда гуруч курмаксиз бўлмаганидек, ҳамма жамоалардаги каби милициянинг ичида ҳам бу шарафли номга доғ тушираётганлар бор. Менинг асосий вазифаларимдан бири — халқ олдида милициянинг обрўсини кўтариш.

— Бозор иқтисодиёти шароитлари милиция ходимлари ишининг характерини ўзгартириб юбориши табиий. Сиз ана шу янгича ҳаётда милиционернинг ўрни ва ролини қандай тасаввур қиляпсиз?

— Қани энди, «ишсиз» қолиб кетсак. Афсуски, бундай бўлмайди. Бозор иқтисодида жиноятнинг янги-янги турлари туғилишини кўраяпман. Чайқовчилик йўқолиши мумкин, бироқ майда корхоналар, дўконлар, ошхоналарнинг сотиб олиниши натижасида пулдор шахслар янада кўпаяди. Табиийки, уларга нисбатан босқинчилик, қароқчилик тажовузлари ҳам ортади. Бу жиноятми, жиноят. Чет эллар билан иқтисодий алоқалар кенгаяди. Натижада валютаси борлар чет элдан сотиб олган буюмларини бу ерда бир неча баравар қимматга бошқаларга сотадилар, яъни корхоналар билан корхоналар, корхоналар билан савдо ташкилотлари ва шахсий кишилар ўртасида чайқовчилик бошланади. «Тойота» автомобиллари, видеоаппаратуралар, компьютерлар билан чайқов ҳозирданоқ бошланган.

— Савдо тармоқлари айрим таъсирчан шахслар ўртасида «бўлиб» олинган деган гап ростми? Агар рост бўлса, бу милиция шаънига иснод-ку?

— Нега? Ахир ҳеч ким милицияга шикоят билан келаётгани йўқ, милиция ўзи суриштириб уларни тополмайди: у «бермаганман» дейди, бу «олмаганман» дейди. Уларнинг муносабати ихтиёрий шартномага қурилган: пулдор одам ўзи паноҳ излаб уни топиб боради, мени ҳимоя қилиб юргин, деб пул ваъда этади. Агар бирон бир фуқаро милицияга «мендан фалончи бунча пул талаб қиляпти» деб арз қилиб келса-ю, милиция уни ҳимоялашнинг уддасидан чиқмаса, бу — иснод. Машинани ўғирлаб, сўнг эгасига «сотиш» ҳам шунга ўхшаш. Деярли ҳеч ким арз қилиб келмайди. Келганларнинг барчасига эса ёрдам кўрсатилмоқда.

— Тан жазосини қўллашга қандай қарайсиз? Мабодо тан жазоси жорий этилса, сизнингча, жиноят камаядими-йўқми?

— Ўғрининг қўли кесилса, бошқа ким ўғрилик қилади? Қотил омма орасида осилса, бошқа ким қотилликка қўл уришга журъат этади. Ҳозирча бундай жазо йўқ. Лекин, биз энг таъсирчан тарбия воситаларидан, миллий урф-одатларимиз, динга бўлган эътиқодлардан, жумҳуриятимизга хос қадимий анъаналардан кенг фойдаланмоғимиз лозим.

— Китоб ўқийсизми?

— Ҳар куни ишдан кейин қайси вақт бўлса ҳам, бир соат мутолаага ажратаман. Асосан бадиий китоблар ўқийман.

— Бўш вақтдаги севимли машғулотингиз?

— Бўш вақтнинг ўзи йўқ. Лекин ҳар куни эрталаб бир соат спорт билан шуғулланаман.

— Суҳбатни иш билан якунласак: одамлар рўзномалардан биридаги уюшган жиноятчиликка қарши кураш ҳақидаги фикрингизга қараб «янги вазир катта кетвормадимикин?» деган гапни айтишаяпти.

— Мисол билан жавоб берай. Тошкент вилоятида шу йилнинг ўтган саккиз ойида 20 дан ортиқ уюшган гуруҳ қўлга олинди.

— Демак, бу иш республика миқёсига кучади?

— Ҳа. Кўчди десак ҳам бўлади.

— Сўнгги савол: касбингиздан хурсандмисиз?

— Бошқа ишда ўзимни тасаввур қилолмайман. Жиноятни очганингда кўзларида ёш билан сенга миннатдорчилик билдираётган жабрланувчини кўриш учунгина умрингни милицияга бахш этсанг арзийди...

Суҳбатдош:
Ҳабибулла ОЛИМЖОН.

ИНСОН ВА ҚАДР

ПОЙҚАДАМГА ПОЙТЕША

ЁХУД ТАНИҚЛИ АДИБ, ЙИРИК ЖАМОАТ АРБОБИ ШАРОФ РАШИДОВ ҲАЁТИДАН ЛАВҲАЛАР.

ҲОФИЗНИ ЭЪЗОЗЛАШ КЕРАК

1968 йил. Кўз чоғлари. Жумҳурият ижодий уюшмаларидан бирида ўтган мажлис жуда чўзилиб кетди. Баҳс драматургия ва ҳаёт муаммолари устида бормоқда эди. Қардош жумҳуриятлардан келган намояндалар ҳам унда иштирок этмоқдалар. Мен ҳам сўзга чиқдим-да, тушган саволларга жавоб бериб бўлгач, уйга равона бўлдим. Эшикдан ҳовлига кирганда бир нуроний мўйсафид отам билан ширин суҳбат қуриб ўтирганини кўрдим. Салом бериб улар билан кўришиб бўлгач хонтахта атрофига ўтирдим. Отам сўрадилар — амакингни танийсанми? Бу киши мулла Тўйчи Ҳофизнинг тўнғич фарзандлари Йўлчи ака бўладилар, сенда гаплари бор экан, дедилар. Ўша кеча отахон билан жуда узоқ суҳбатлашдик. Гап у кишининг падари бузруквори, Ўзбекистон халқ ҳофизи, Меҳнат қаҳрамони Мулла Тўйчи Тошмуҳамедов ва унинг ҳаёти, ижоди ҳақида борди. Йўлчи ота бироз хафа бўлиб гапирдилар, кўз ёш ҳам қилиб олдилар... Боиси — Тўйчи Ҳофизнинг 80, 90 йиллик юбилейи ўтмаганлиги, овози ёзилган грампластинкалари таъмир этилмаётгани, унинг ҳаётига бағишланган китоб ҳанузгача йўқлиги эди. Суҳбат шунчалик қизиб кетибдики, тонг отиб қолганини ҳам сезмай қолибмиз, бутун бошли дафтар ҳам хотиралар билан тўлди... Ўша ҳафтанинг ўзидаёқ юқори ташкилотларга Тўйчи Ҳофиз таваллудининг 100 йиллиги ва юбилей ўтказиш ҳақида хат жўнатдик. Ўша вақтларда «Тошкент оқшоми»да бўлим бошлиғи бўлган Ўткир Ҳошимов, муҳаррир Саъдулла Кароматов билан маслаҳатлашиб, мен бир мақола ҳам ёздим. Ташаббус Шароф Рашидов томонидан маъқулланди, орадан кўп ўтмай юқори ташкилотларнинг қарори чиқди. Унда жуда кўп тадбирлар мавжуд эди, хотирасини абадийлаштириш масалаларигача четда қолмаганди. Ҳофизнинг 100 йиллик тўйига қизғин тайёргарлик бошланиб кетди. Москвадаги «Мелодия» фирмасининг архивидан неча ўн йиллар аввал грампластинкага ёзиб олинган Тўйчи Ҳофиз овози сақланаётган «матрица»лар олиб ишга солинди, радио ва телевиденеда эшиттиришлар ташкил қилинди. Унда Юнус Ражабий, Карим Зокиров, Ғулом Абдураҳмонов, Тамарахоним, Мукаррама Турғунбоева, Лутфихоним Саримсоқова каби машҳур санъаткорлар қатнашдилар. Ғафур Ғулом номидаги нашриёт юбилей муносабати билан «Тўйчи Ҳофиз» китобимни ҳам чоп этди. Муқимий номли театрда Ҳофизнинг юбилей кечаси жуда ҳам файзли, мароқли ўтди. Фақат бир нарсага келганда иш тўхтаб қолди — Тўйчи Ҳофиз номини Тошкент грампластинка заводига берилишига ушбу корхона бошлиғи ўртоқ Коваленко қаршилик кўрсатди, ҳатто Москвага заводга қандайдир бир «мулла»нинг номини беришаяпти деб мурожаат қилишгача борди... Ҳофизнинг номини Тошкентдаги овозни грампластинкага ёзиш студиясига берилсин деган фикр майдонга олиб чиқилди. Мен бунга қарши раддия ёздим ва англатдим — санъаткорнинг номи студияга берилса бу ҳақда фақат унинг муҳрида, штампида, адресида, бланкида кўрсатилади холос, заводга берилса — юз минглаб чиқадиган грампластинкаларда «Тўйчи Тошмуҳамедов номидаги завод» деб ёзиб қўйилади ва бу бутун дунёга тарқалади. Қолаверса, ҳофиз инқилобдан аввалларидаёқ Ўрта Осиёга граммофон ва грампластинкаларни келтирган, магазинлар ташкил қилган, маҳаллий санъаткорлар овозини грампластинкаларга ёздирган...

Шароф Рашидовнинг ўша вақтларда айтган сўзлари ҳали-ҳали ёдимда: — Навоий ғазали билан Тўйчи Ҳофиз айтган «Ушшоқ»нинг ўзи учун ушбу машҳур санъаткорга ҳайкал қўйиш керак. Халқ ўз ҳофизини эъзозлаши лозим...

«АФСОНАЛАР ВОДИЙСИДА»

Ҳар бир халқнинг ўз достони, афсонаси борки, уларда ўша халқнинг қадим-қадимлардан келаётган орзу-умидлари, асрий ният ва интилишлари, ҳаёти ўз аксини топган. Бундай достонлар ҳинд халқларида ҳам анча бор. Кашмирни эса азалдан «афсоналар водийси» дейдилар. Мана шундай достонлардан бири «Наргиз ва Бамбур» бўлиб Шароф Рашидов унинг асосида ўзининг «Кашмир қўшиғи» асарини яратган эди. Бу асар шак-шубҳасиз бадиий баркамол, ўқувчисининг диққат-эътиборини ўзига жалб этишга, унга чинакам нафосат бағишлашга қодир асардир. Ўзининг мана шу қиймати билан асар санъат намояндаларининг диққат-эътиборини ўзига жалб этганди. 1962 йилда композитор Георг Мушель таниқли балетмейстер Ғалия Измайлова билан ҳамкорликда «Кашмир афсонаси» номли балет-спектакль яратиб, Алишер Навоий номидаги катта академик опера ва балет театри саҳнасида муваффақиятли намойиш этгандилар.

1978 йилга келгач театр Шароф Рашидов асарига яна бир бор мурожаат этди. Ю. Скотт ва Ю. Папколар ёзган либреттога истеъдодли ўзбек композитори Улуғбек Мусаев музика ёзди. Шу йилнинг ўзида «Афсоналар водийсида» деб номланган балет асарининг яратувчилари ушбуни жамоат кўригига, мутахассислар муҳокамасига ҳавола этдилар. Москвадан ҳам икки хореограф-танқидчи таклиф этилганди. Муҳокамада ўн икки киши сўзга чиқди. Жумҳурият раҳбарининг асари асосидаги балет бўлганлиги учун бўлса керак, ҳамма уни маъқуллади ва бир овоздан томошабинга кўрсатиш мумкин деган қарорга келди. Мен сўз олишга мажбур бўлдим ва ушбу балетни саҳналаштиришда жиддий камчиликлар мавжудлиги, балетмейстерлар шарқ ҳаётини, санъатини билмагани боис катта хатоларга йўл қўйганликлари, айниқса рассом А. Боим ишлаган бадиий безаклар номақбул экани ҳақида қаттиқ танқидий фикр-мулоҳазалар билдирдим. Масала жанжалга айланди. Мен чекинмадим, спектаклни тўхтатиш ва жиддий қайта ишлашни талаб қилдим. Бунга кўнишмади, айримлар мени чўчитдилар ҳам «биринчининг асари, қулоғига етиб борса, кечирмайди, чатоқ аҳволда қоласан» дедилар... Шундан сўнг мен Шароф Рашидовнинг ўзига сим қоқдим, ҳаммасини тушунтирдим. У тушунди, масалага тўғри ёндошди, асар бир ойга тўхтатилди ва қайтадан ишланди, эпақага келтирилди, айниқса рассом ва балетмейстерларга жиддий ишлашга тўғри келди. Мен «Совет Ўзбекистони» рўзномасида тақриз ҳам ёздим, танқидий фикрлар ҳам билдирдим... Рашидов томонидан ҳеч қандай тазйиқ ҳам бўлмади, аксинча, у мени ҳузурига таклиф қилиб катта раҳмат айтди, адолатли танқид асарнинг тўлақонли бўлишига сабаб бўлади, деди (бу ҳақда ўша пайтлардаги Марказқўм котиби О. Салимовнинг ҳам хабари бўлди, у ҳам мендан хафа бўлгани йўқ...). Ёзувчи Шароф Рашидовнинг ўз номини ҳар ерга «тиқаверишиш»га келганда, мен шуни ҳам айтиб кетишни ҳам қарз, ҳам фарз деб биламан. У «Афсоналар водийсида» спектаклининг афишасидан ҳам, программасидан ҳам ўз номини олиб қўйишни жиддий равишда талаб қилганди ва худди шундай бўлди ҳам. У ўзининг шеърлари билан ижро этиладиган қўшиқларни мумкин қадар радио, телевидение орқали камроқ беришни, муаллиф сифатида ўз номини ҳадеб зикр этавермасликларини талаб қилганидан хабарим бор эди... «Афсоналар водийсида» балети кўп вақт ўтар ўтмас Москвада катта опера ва балет театри саҳнасида ҳам қўйилиб, шуҳрат қозонди. Спектакль ижодкорлари аввалги танқиддан тўғри хулоса чиқардилар, ҳатто Ҳиндистонга ҳам бориб ҳаётни, осор-атиқаларни, либосу тақинчоқларни, рақсларни чуқурроқ ўрганиб келдилар...

Шароф Рашидов «Кашмир қўшиғи» асари билан қадимдан келаётган ҳинд халқи билан ўзбек халқи ўртасидаги анъанавий ижодий, маданий ҳамкорликни янада ривожлантиришга, дўстлигимизни мустаҳкамлашга салмоқли ҳисса қўшди, у Беруний, Бобур, Фурқатлар боғлаган дил ришталарини янада мустаҳкамлашга хизмат қилди. Бу инсонпарварлик руҳи билан суғорилган ажойиб бадиий асар бўлиб, ёзувчининг саховатли ўткир қаламидан далолат беради. Унинг асосида яратилган — «Афсоналар водийсида» ҳам курашчан гуманизм балети бўлиб, узоқ вақтлар Тошкентдаги ҳамда Москвадаги театрлар саҳнасидан тушмай келди. Аммо, афсуслар бўлсинким, Шароф Рашидовни наинки давлат ва жамоат арбоби сифатида балки ёзувчи сифатида уриб юбордилар. Натижада «Афсоналар водийсида» балети ҳам саҳнадан ноҳақ олиб ташланди, унинг китобларини ҳам китоб магазинлари-ю кутубхоналардан адолатсиз равишда йиғиб олиб, йўқотдилар... Мен ҳам «Афсоналар водийсида» саҳна асари боис яхшигина азият чекдим. «Саҳна жилолари» деб номланган китобимдаги бир боб «Курашчан гуманизм балети» деб аталган бўлиб, у Ш. Рашидов асари асосида яратилган спектакль ҳақида эди. Мени Матбуот қўмитасига ҳамда Марказқўмга чақириб, ушбу бобни олиб ташлашни талаб қилдилар, мен асло кўнмадим ва шу боис ҳам И. Усмонхўжаев қуда-қудағайларининг «валюнтаризм»и ва «протекционизм»и ҳақида «Гулшандаги шумғиялар» номли сатирик пьеса ёзганимни омухта қилиб, мени ижодий уюшма раҳбар ходими лавозимидан ўн минутда бўшатиб қўйишди... Эндиликда «Афсоналар водийсида» балетини қайта тиклаб қўйишни, китобларини қайтадан нашр этиб, китобхонларга ҳавола этишни адолат, бугунги тиклана бораётган ҳақиқатимиз, тобора ривожлана бораётган демократиямизнинг ўзи тақозо этмоқда...

Мен бундан икки йил аввал радио ва матбуот орқали Тошкент марказидаги ҳайкаллар ҳақида танқидий фикрлар билдирган эдим ва Горький, Гоголь, Куйбишев, Киров, Калинин, Дзержинский, Фрунзеларнинг ҳайкаллари майдонларда бўй бериб осмонўпар бўлиб тургани, Беруний, Ибн Сино, Хоразмийлар шаҳарнинг бир чеккаларида, пана, кўримсиз жойларда ўтирган ҳолда, маъюс, нигун ўрнатилганлиги, Фурқат, Охунбобоевлар ҳам кўримсиз, панада қолиб кетгани, ўз ватанида, туғилиб ўсган, ижод қилган мавлуду маскани — Тошкентда, шаҳар майдонлари, кўчаларида машҳур Аброр Ҳидоятов, Тўйчи Ҳофиз, Хуршид, Абдулла Қодирий, Маннон Уйғурларнинг ҳайкали ҳанузгача йўқлиги, ҳатто метро станциялари ҳам бундан мустасноligi ҳақида куйиниб ёзган, сўзлаган эдим... Хўш, нега энди Тошкентда Куйбишев номида шоҳ кўча, ноҳия, унинг осмонўпар ҳайкали бўлиши мумкин-у, умрини деярли кўп қисмини Тошкентда ўтказган, шу ерда яшаб ижод этган, айниқса зилзиладан сўнг пойтахтнинг обод, гўзал бўлишига қанчадан-қанча хизматлари сингган Шароф Рашидовнинг ҳайкали, номида кўча бўлмас экан?!.. Бизнингча, айниқса мана шу дамларда, жумҳуриятимиз мустақил деб эълон қилинган паллаларда ана ўша дастлаб мўлжалланган майдончанинг ўзида халқнинг эъзозли фарзанди, атоқли давлат ва жамоат арбоби, таниқли ёзувчи Шароф Рашидовга ҳайкал ўрнатиб қўйишнинг вақти келди — у ҳурматга ва қадрлашга арзигули ва ҳайкални ўрнатилиши учун эндиликда на Ленин майдони ва на унинг музейи «яқин»лиги рўкач бўлаолади! Ҳа, ушбу ерга ҳайкал ўрнатиш Рашидов хотирасини абадийлаштириш тадбирларини пойқадами эди, афсус, унга адолатсизлик пойтешаси тушди...

КАМСИТИЛГАН ҚАДРИНИ ТИКЛАЙМИЗ

Шароф Рашидов ташаббус билан, янгича фикр-ғояларy тадбирлар билан ҳузурига кирган кишиларни қадрларди, ҳатто менинг ўзимга ҳам бирон-бир янги ташаббус бўлса ҳеч уялманг ва тортинманг укажон, тўғри телефон қилаверинг, деганди ва бу ҳақда секретари ва ёрдамчисини огоҳлантириб қўйганди. Шуниси қимматли эдики, вақт белгиласа ёҳуд бирон-бир нарсани ваъда қилган бўлса, албатта сизни чақирарди, ёки телефонда сўзлашарди, вазият тақозо қилмаса узр сўраб, бошқа вақтга кўчирарди. У ижодкорларга, шу жумладан санъаткорларга ҳам ғамхўрлик кўрсатарди... Бир куни уйимизга телефон қўнғироғи бўлиб қолди — Шароф Рашидов эканлар. У киши бироз безовта овоз билан сўзладилар — «Укажон, қўшнимиз (Олим Хўжаев у киши билан бир уйда турарди — Б. Н.), Олим акангиз Минскда аварияга учраптилар, аҳволлари оғир эмиш, «Чайка» музда тормоз бераолмай ҳарбий юк машинага урилибди, ўлганлар ҳам бор эмиш... Шоҳидахонга буни айтмадик... Мен ўртоқ Машеров билан телефонда гаплашдим. «Лечкомиссия» касалхонасига ётқизишибди, барча ёрдамни кўрсатамиз, деди... Сизлар Мусабеков билан бирга дарҳол етиб борсанглар, у кишига катта далда бўларди... Бирон-бир гап бўлса менга телефон қилинглар...

Олим Хўжаев Ленин ва СССР Давлат мукофоти қўмитаси президиумининг аъзоси эдилар. Давлат мукофотига тақдим этилган Белоруссиядаги «Хатинь» мемориалини кўргани боришган экан, қайтиб келаётганда ҳарбий машинага урилиб кетишибди... Биз Ҳамза номли театр директори билан бирга дарҳол Минскка учдик, етиб бориб касалхонага кирсак, Белоруссия Марказқўмининг биринчи котиби Машеров, ҳукумат бошлиғи Кисилёвлар ҳам ўша ерда эканлар. Олим акани биз таний олмадик, оғир аҳволда эдилар. Бир ёғ қош-қовоқ осилиб тушган, ҳаммаёқ қон талашган, бармоқ синган... У киши бизнинг овозимизни эшитиб кўз очдилар ва йиғлаб юбордилар. Машеров Шароф Рашидов телефон қилганларини, жуда безовта бўлаётганларини, Олим Хўжаев машҳур, халқнинг севимли актёри эканлигини сўзлаб берганларини айтиб берди ва бизни хотиржам бўлишга даъват этди.

Бир ойлар ўтар-ўтмас саҳнамиз Навоийси соғайиб, ўз диёрига, Тошкентга қайтди ва яна бир неча йиллар умр кўриб, ажойиб, иқтидори, саҳна маҳорати билан санъат мухлисларига завқлар бағишлади...

Мен бунингдек инсоний ғамхўрликни Шароф Рашидов Тамарахоним, Лутфихоним Саримсоқовалар ҳам оғир бетоб бўлиб ётганларида кўрсатганини гувоҳи бўлганман. Тамарахонимнинг уй-музейи бунёд этилишида, Ўзбек давлат филармониясига Муҳиддин Қори Ёқубовнинг номини беришда, қатор санъат намояндаларининг номини кўчаларга, муассасаларга беришда ҳам у киши фаоллик кўрсатган.

Шароф Рашидов билан сўнгги учрашувимиз сира ҳам ёдимдан чиқмайди. Мазкур учрашув, янглишмасам бу ҳурматли зотнинг қазоиятга юз тутишидан бир кунми ёҳуд икки кунми олдин бўлиб ўтганди. «Бой ила хизматчи» Болгарияда муваффақиятли қўйилганидан сўнг ўзбек муаллифларининг асарига қизиқиш ортиб қолганди. Булғор театр намояндалари Ш. Рашидовнинг «Бўрондан кучли» асарини саҳналаштирмоқчи бўлдилар ва қурилаётган янги театр пардасини ушбу номдаги пьеса билан очишни мўлжаллаган эдилар. Кийим-кечаклар, мусиқий материаллар, спектакль безакларини ишлайдиган рассом масаласида бизлар ёрдам беришимиз керак эди. Мен иқтидорли рассом; Юрий Бримни тавсия этдим. Болгариялик ҳамкасбларга ҳам, Шароф Рашидовнинг ўзларига ҳам бу фикр маъқул тушди. Бу жараён борасида Москвадаги Болгария элчиси, ҳамда Софиядаги Бутун Болгария артистлар уюшмаси билан ҳамкорликда иш олиб борадиган бўлдик. СССР Маданият вазирлиги ҳам бу мулоқотни қўллаб-қувватлади. Шундан сўнг «Бўрондан кучли» асарини саҳналаштирувчи режиссёр Тошкентга келди, муайян ўзгаришлар, пьесадаги айрим саҳналарни қисқартириш масаласида муаллифнинг розилигини олиш даркор эди (бу масалада, авторлик ҳуқуқи борасида чет элларда тартиб ва қонунлар жуда мустаҳкам — Б. Н.). Мен Шароф акага телефон қилдим, Болгария элчисидан хат олганим, Софиядан режиссёр келганини айтдим. У киши ҳузурларига олиб келиш ҳақида айтдилар. Биз меҳмон билан кабинетларида бир соатдан зиёдроқ бўлдик, ҳамма нарса ҳақида келишиб олинди. У кишининг кўринишлари ҳам яхши, руҳиятлари ҳам тетик эди. Меҳмон каттагина биллур шишада буруннинг қони сингари қип-қизил винони у кишига совға қилди. Шароф Рашидов совғани оларканлар буни ичгандан кейин Умар Хайём бўлиб кетарканмиз-да, деб ҳазиллашдилар. Кейин ёрдамчилари Георгий Крайновни таклиф қилиб, яқинда Москвада чоп этилган беш томлик асарларини олиб келишни илтимос қилдилар. Георгий Алексеевич келтирган китобга эсдалик хат ёзиб меҳмонга узатдилар, у спектакль программаси учун биронта фото-суратларидан беришни ҳам илтимос қилди. Меҳмон чой ичиб, бояги китобларни кўриб ўтираркан, Шароф ака мендан — хўш, ишлар қалай, деб, сўрадилар. Мен Хуршиднинг қадр-қимматини тиклаш ҳақида эслатарсиз, деганларини айтдим. У киши бунга албатта қайтамиз, Хуршид домланинг ҳурматларини ўрнига қўямиз, бу драматург бадиий Навоийномамизга асос солганлар, оғир вақтларда Навоийни кўтариб чиққанлар, у киши халққа катта хизмат қилганлар, роҳат-фароғат нималигини билмасдан кетдилар. Мен у кишини билардим, уйларига ҳам борганман, аянчли аҳволга тушиб қолган эканлар, бегуноҳ қоралангaнлар, ҳаммасини тўғрилаймиз... Ш. Рашидов яна қўшиб қўйдилар — бу йил пахтани аҳволи жуда оғир, вазият мураккаб... План ҳам катта, етиштирмасанг бўлмайди, республика хом ашё базаси. Оби-ҳаво ҳам чатоқ келди... Бу ёқда зарур, катта қурилишлар, уни қилмасанг ҳам халққа жабр бўлади, уй-жой етишмайди... Кўпроқ қуриш керак, нима қурилса шу қолади, бўлмаса чиқиб кетаверади... Мен анча нарса қурилиб қолдику, метро, Халқлар дўстлиги саройи, рассомлар уйи, киночилар уйи, цирк, қўғирчоқ театри, Ленин майдони, кўп қаватли уйлар, дедим. Ўзларингни «Дом актёр»ингиз нима бўлаяпти, дедилар. Мен лойиҳа битди, озарбайжонлик дўстлар ёрдам беришди, янги йилдан бошлашимиз мумкин. 2 миллион сўм пулимиз бор, дедим. Синекопов, Қудрат Аҳмедовлар билан учрашиб туринг дедилар... Афсус, Ш. Рашидов қурилишига ўта хайрихоҳлик билдираётган ва ҳатто бунга бир миллион сўм ёрдам сифатида ажратмоқчи бўлган театр арбоблари уйини бунёд этиш пойқадамига ҳам кўп ўтмай жумҳурият раҳбарлигида рўй берган ўзгариш боис бюрократизм пойтешаси тушди, лойиҳага сарфланган 58 минг сўм ҳам куйиб кетаверди...

Эртасигами, индинига бизнинг уйимизга Тамарахоним телефон қилдилар. Баҳриддин, эшитдингми, Шароф Рашидов Қорақалпоғистонда оламдан ўтибди... Нима?!.. Ҳеч нарса деёолмай қолдим, юрагим увишиб қолгандай бўлди... — Бу жуда ҳам катта йўқотиш, уни асраб қола олмадилар, қандай одамдан айрилганини республика кейинроқ тушунади, Баҳриддин... Ишон, мен кўпни кўрганман, кимлар билан учрашмаганман дейсан. Тамара опа телефонни қўйиб қўйди. «Хом ашё базаси», «бегуноҳ қоралангaнлар», «план ҳам катта», «нимани қурсак, шу қоларкан», «катта йўқотиш»... Мана шу сўзлар хаёлимдан ўтаверди, кўз олдимдан бирин-кетин ҳаёти фожиали тугаган, фидойилиги учун ҳақоратланган ва камситилган, халқ иши йўлида чеккан заҳматлари учун таънаю маломатларга дучор бўлганлар сиймолари гавдаланаверди, адолатсизликдан қақшаган жумҳуриятимиз раҳбар-ходимлари намоён бўлаверди. Файзулла Хўжаев, Акмал Икромов, Султон Сегизбоев, Абдуллажон Каримов, Саъдулла Турсунхўжаев, Низомиддин Хўжаев, Абдулрауф Фитрат... Ҳа, булар халқ, озодлик, бахт-саодат учун курашган, тараққиёт йўлида пойқадам ташлагани учун ҳоли-тақдирига пойтеша тушганлардан эдилар...

Халқим, жумҳуриятим куни-кеча сен мустақиллик эълон қилинганининг гувоҳи бўлдинг. Ушбу мукаррам кунни, бунингдек ҳақиқий ҳуррият дамларини қанчадан-қанча авлодлар зориқиб кутган эдилар. Мана энди қуёш чиндан партавафшон ўлди. Пойқадаминг муборак ўлғай, унга асло манфурлик пойтешаси энди тушмағай, раҳбарларинг завол кўрмағай!.. Ҳасадлар манзили маҳв бўлғай!..

Баҳриддин НАСРИДДИНОВ,
Иттифоқ Ёзувчилар, Театр арбоблари, Журналистлар уюшмаларининг аъзоси, танқидчи.

(Давоми. Боши рўзномамизнинг 9 октябрь сонида).

ТОҚАТЛИГА ТОҒЛАР ЭГАР БОШИНИ

ДЕЙДИ ДАЛА ШИЙПОНИДАГИ СУҲБАТДА КАТТА ҚЎШТЕПАЛИК ДЕҲҚОН ИСМОИЛЖОН КАРИМОВ

Ҳамза Ҳакимзода номли давлат хўжалигининг «Фарғона» бўлими далаларида одамлар одатдагидек яратувчилик меҳнати билан банд. Кун тиккага келганда жазирамадан толиққан кишилар бирин-кетин азим тол тагидаги соя-салқин шийпон томон оқиб кела бошладилар. Бир зумда атрофни гангур-гунгир овозлар қоплади. Тушлик қилаётган одамлар ҳангомасининг асосий мавзуси бозор иқтисодиёти, кун кўришнинг оғирлашиб кетаётганлиги тўғрисида.

Бунинг ажабланадиган жойи йўқ албатта. Бу ердаку бир кичик жамоа аъзоларининг боши қўшилган. Ҳозир икки одам учрашиб қолса бола-чақа боқишнинг бутун ташвишлари ҳақида гап кетади.

Қомати тасмадек чайирлашиб кетган бригада саркори Иброҳимжон Пирматов ҳамкасбларининг бири бошлаган суҳбатни давом эттирди.

— Нарх-навонинг кўтарилиши ҳақидаги турли «миш-миш»ларнинг тарқалишидан одамлар чўчиб қолди, — дейди ўйчанлик билан ястаниб ётган далага термилиб. Сўнг чойдан бир хўплаб сўзини давом қилди.

— Бошқа жумҳуриятларда нарх-наво осмонда экан. Бизда ҳам ўшаларга тенглашар эмиш. Одамлар саросимага тушиб қолди.

— Сиз шундай дейсизу ўша «миш-миш»ларнинг чиқишига оз бўлса ҳам туртки борда, — деб гапга қўшилди пудратчи Каримжон Сотқинов. — Мен бир бозор 4,5 килограмм новвотни 15 сўмга олган эдим. 10 кундан кейин бориб яна ўша ердан шунча новвотга 21 сўм тўладим. Ҳозир эса бир килограмм новвотнинг аниқ баҳоси қанчалигини билиш маҳол...

— Гапларингизда жон бор, — дейди бош агроном Собиржон Акбаров беихтиёр суҳбатга қўшилиб. — Нарх-навонинг кескин кўтарилиши оқибатида аҳолининг кам даромадли қатламига нафақа жорий қилинганлиги айни муддао бўлди-да.

Суҳбатни қизиқсиниб тинглаб ўтирган бригаданинг катта қўштепалик аъзоси Исмоилжон Каримов ийманиброқ гап бошлади.

— Оиламизни ўртаҳол яшайдиган хонадон дейиш мумкин. Уйда етти жонмиз. Соғин сигиримиз, ўн бош қўйимиз, ўттиз дона товуғимиз бор. Шукроналар бўлсинки, томорқамиз кенгайди. Чорвага зарур экинларни экиб, парваришлаш имкониятига эга бўлдик. Гўшт фалон сўм, ҳаёт кечириш оғир кечаётган бир кунимиз тўғрисида айтиб берай. Сигир оиланинг қассоби деганлари рост экан. Ёғ, сут, қатиқ сероб. Тушлик қозонимизга бир жўжа хўрозни сўйиб солдик. Пиёз, сабзи, картошка, қалампир томорқамизда бор. Нондан бошқа ҳамма нарса ўзимиздан чиқади. Аммо товуғимиз 29 та қолди. Яна бир гап, ўтган бозор қўзили совлиғимизни 600 сўмга сотиб, қизчам билан ўғилчамни мактабга тайёрлаб кийинтирдим, уйга гўшт олдим. Бир маҳал қарасам 200 сўм қолибди. Пулимни олдириб қўйдимми деб юрагим «шув» этиб кетди. Арзимаган бозор қилдим. Ана сизга нарх-наво. Тўғри қаерда-ю, ўғри қаерда билмай қолдим...

— Бундай аҳволда қолган мол-қўйларни сотиб бўлгач нима қиласиз? — деб сўраб қолди бригадир.

— Нима қилардик, мол-қўйларни энди ўйлаброқ сотамиз. Бор куч ва имкониятни пудратга экилган маккажўхорига сарфлаймиз. Шартномадаги 59 тонна дон, 280 тонна кўк поя топширсак шунга яраша ҳақ оламиз. Бор умидимиз ҳам шундан. Болаларимга берилаётган ҳозирги нафақани ва бизнинг иш ҳақимизни қўшиб ҳисоблаганда оиламиздаги етти жоннинг бир кунлик истиқомат қилишига 2 сўм тўғри келаяпти. Бу билан яшаб бўладими? Аммо ишлаяпмиз. Ишлайверамиз. Биз тоқат қилиб ўрганиб қолганмиз. Ахир халқимизда «Тоқатлига тоғлар эгар бошини» деган мақол бор. Ажаб эмас бозор иқтисодиёти ҳам бизга бош эгса, уни ўз манфаатимиз томон жиловлаб олсак.

Фарғона вилоятидаги Ленинград ноҳиясига қарашли Ҳ. Ҳакимзода номли давлат хўжалиги ишчиларининг юраклари тубидаги ўйлари эркин суҳбат пайтида ана шундай юзага чиқди. Мен эса чуқур ўйга толаман. Уларнинг суҳбатидаги эшитганларим қанчалик оғир ва аччиқ бўлмасин ҳақиқат эди.

Бирдан руҳим сергаклашиб, фикрим тиниқлашди. Истиқболи порлоқ, ҳур республикамизнинг узоқни кўрувчи, халқпарвар раҳбарлари бор. Акс ҳолда ҳолимиз не кечарди. 1990 йил 24 мартида И. А. Каримов жумҳуриятимиз Президенти этиб сайлангандан буён аҳолининг ижтимоий аҳволини яхшилашга қаратилган озмунча ишлар Пахтани териб олиш ҳақининг оширилиши, ўсимлик маҳсулотлари учун нархни кўтариш, томорқаларни кенгайтириш, қишлоқ аҳолисини мол ва чорва озуқаси билан таъминлаш, ўқувчиларга бепул нонушталар бериш, талабалар нафақасини ошириш, кўп болали оналарга, нафақахўрларга моддий ёрдам бериш, ўқитувчилар, шифокорлар маошини кўпайтириш сингари халқпарвар тадбирлар амалга оширилдики, бизнинг бугунги кундаги айрим жумҳуриятларга нисбатан дурустроқ яшаётганимизнинг боиси ҳам шундан.

Яқинда жумҳуриятимиз рўзномаларида Президентимиз И. Каримовнинг «Демократия — қонунга ва шахсга ҳурмат демакдир» номли суҳбати чоп этилди. Ўша мулоқотда Президентимизнинг мана бундай сўзлари бор: «Тўғрисини айтсам меҳнат жамоаларида ва кўчаларда одамларга яқин вақт ичида аҳволнинг яхшиланишини кутмаслик керак, деб айтиш мен учун жуда оғирдир». Узоқни кўраётган, уни ўз халқига рўй-рост айтаётган раҳбаримизнинг юқоридаги фикрлари иқтисодий инқироз ва пул қадрсизланишидек оғир вазиятдан ақл-идрок ила иш юритиш билангина муайян бир вақт орасида чиқиш мумкинлигини кўрсатади. Бунда миллионларнинг ҳамфикрлиги, меҳнатсеварлиги катта ўрин тутади, албатта.

Ватанимиз мустақиллиги эълон қилиниши сўниб бораётган умид чироқларининг яна жонланишига, келажакка катта ишонч туйғулари билан тетик қарашга ундамоқда. Исмоилжон ака ва унинг ҳамфикрлари бўлган оддий меҳнаткаш халқнинг юрагидаги ғулуларини йўқотиш эндиликда ҳар биримизнинг меҳнат самарамизга боғлиқ бўлиб қолди.

Турсун ШУКУРОВ,
«Янги Фарғона» рўзномаси ходими.

ҲАЁТ ва ИҚТИСОД

«ҲАЁТ ВА ИҚТИСОД» — Ўрта Осиё ҳудудидаги ягона иқтисодий нашр ҳисобланади.

«ҲАЁТ ВА ИҚТИСОД» — асосан ишбилармонларнинг, бизнесмен ва менежерларнинг, иқтисод билан шуғулланувчи олимларнинг, талабаларнинг, ўқувчиларнинг ойномаси.

Ойнома саҳифаларидаги шарқ иқтисодиёти тарихи зарварақларидан, бугунги иқтисодий аҳвол ҳақидаги маълумотлардан хабарсиз қолмай десангиз «ҲАЁТ ВА ИҚТИСОД» ойномасига обуна бўлишга шошилинг.

Ойномага обуна «Матбуот уюшмаси» агентликлари ёки алоқа бўлимларида чекланмаган миқдорда қабул қилинмоқда.

«ҲАЁТ ВА ИҚТИСОД»нинг йиллик обуна нархи — 8 сўм 40 тийин, ярим йиллиги 4 сўм 20 тийин, уч ойлиги эса 2 сўм 10 тийин.

Шуни эслатиб ўтамизки, 1992 йили ойнома обуначи учун 70 тийин, сотувда эса икки баравар қимматроқ — 1 сўм 50 тийин бўлади.

Обуна варағини тўлғизаётиб, нашр рақамини ёзишни унутманг — 75481.

АБАДИЯТ БИЛАН

5000 ЙИЛЛИК БАҲС

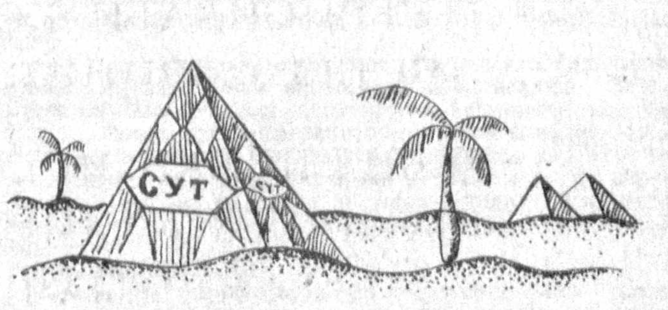

Сутнинг бошқа неъматлардан фарқи тез бузилувчанлигидир, у ҳатто бир неча кун ҳам кутиб туролмайди. Уни керакли шароитда сақлаш ёки қайта ишлаш зарур. Бу ишда сизга «ЮГПРОММОНТАЖ» ёрдам беради.

Бу замонавий сут қабул қилиш шаҳобчалари ва блок-контейнер нусхадаги кичик заводлар.

«ЮГПРОММОНТАЖ» бу сутни қабул қилиш, совутиш, қуюқлаштириш, сепарациялаш ва ундан қатиқ, сузма, қаймоқ, сир ва сариёғ олишни таъминлайдиган қулай ускуналар.

«ЮГПРОММОНТАЖ» — БУ СИЗНИНГ ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИГИНГИЗ ҲАҚИДА ҒАМХЎРЛИКДИР!

Бизнинг манзилгоҳ: 706800, Навоий шаҳри-1, телеграф: «Волна».

Ҳисоб рақами 222411 ҚСБда МФО 731186.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг раҳбарияти, қўмиталари, комиссиялари ва Котибияти ходимлари Олий Кенгашнинг Фан, халқ таълими ва маданий меросни асраш қўмитасининг раиси А. Асқаровга акаси

Султонали АСҚАРОВ

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг раҳбарияти, қўмиталари, комиссиялари ва Котибияти ходимлари Олий Кенгашнинг Халқаро алоқалар қўмитасининг раиси П. Қ. Ҳабибуллаевга синглиси

Гулчеҳра МУҲИДДИНОВАнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

ҚАЧОН ЧЕК ҚЎЙИЛАДИ?

Бугунги кунга келиб, Иттифоқ миқёсида, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам катта ўзгаришлар юз бермоқда. Ахир тўғрида, кечагина фараз қилиб бўлмайдиган воқеалар бугун тўсатдан ҳаётимизга кириб келяпти: КПССни бекор қилиниши, илгари дўконларда қалашиб ётган маҳсулотларнинг камайиб ёки тўғрироғи йўқ бўлиб кетаётганлиги кишиларимизнинг руҳига албатта таъсир ўтказмай қолмади.

Мен бу мақолани ёзишдан олдин кўп ўйладим. Ҳаётимиз шундай оқимда давом этаверса, менга ўхшаган бола-чақаси кўп оилаларнинг аҳволи эрта-индин нима кечади? Тўғри давлат томонидан ғамхўрликлар кўрсатиляпти, аммо булар ҳаётимизни муайян бир изга тушириб юборолмаяпти.

Ҳамма маҳсулотларнинг нархи ошиб кетди. Шунда ҳам кўпинча дўконларимиздан керакли маҳсулотларни ўз вақтида ололмаймиз. Чунки буларнинг барчаси чайқовда. Улар «дўпписини» кимларгадир беришиб, қўлга киритишади ва «тижорат» маъноси билан ўзи шундоқ ҳам нархи баланд молларни икки, уч баробарига ошириб сотаверадилар. Мен ўз-ўзимга савол бераман: наҳотки, шундай бир долзарб масалалардан бири бўлмиш чайқовчиликка қарши курашиш масаласини жумҳурият Олий Кенгашининг сессияларида кўтариш мумкин эмас? Менимча бунинг вақти келди.

Ҳа, биз чайқовчиликка қарши анчадан бери курашамиз, лекин тугатолмаяпмиз. Чунки улар қўлга тушсалар, ҳақиқат қилиб айтганда, «жарима»сини бериб чиқиб кетаверадилар. Агар шу тўғрида қонун қабул қилиниб, ҳаётимизга тадбиқ қилинса, шундагина халқимиз иқтисодий томондан «енгил» тортади.

Масалан, менинг фикримча чайқовчи қўлга тушганида, у ким бўлишидан қатъий назар биринчи маротаба 300 сўмдан 500 сўмгача, иккинчи маротаба 1000 сўмдан 3000 сўмгача жарима тўлаши керак. Жарима қанча катта миқдорда бўлса, шунча яхши. Шунда балким қиммат бўлса ҳам давлат томонидан қўйиладиган нархларда маҳсулотларни дўконларда сотиб олармидик...

Ҳусанбой ҒИЁСОВ,
Тошкент шаҳри.

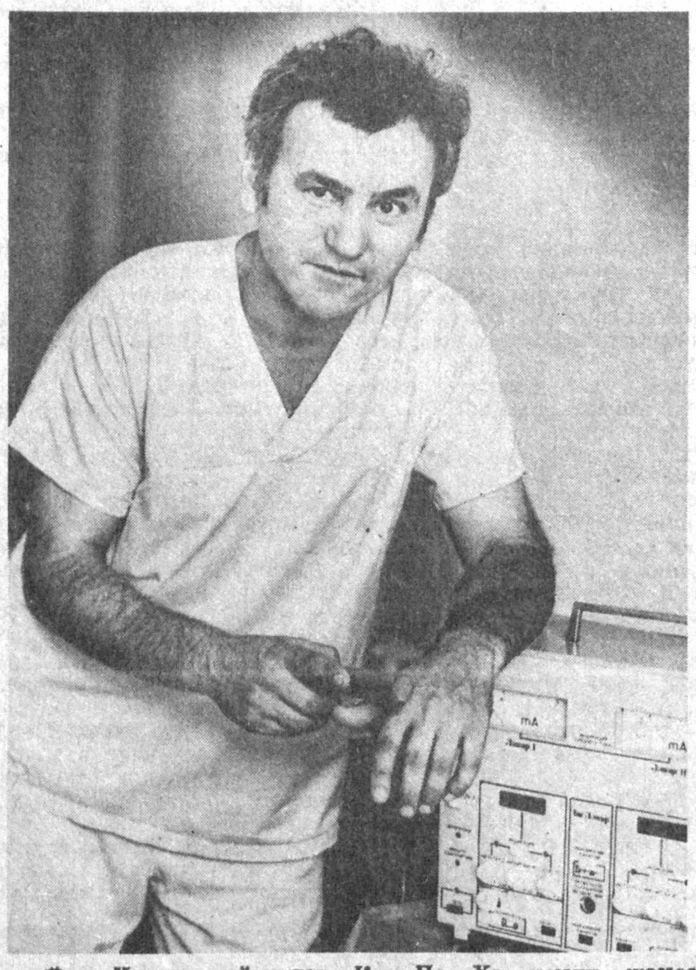

Ўрта Чирчиқ районидаги Ким Пен Хва номли жамоа хўжалиги яна бир янгича тадбирни бошлади. Хўжалик бу гал тиббиёт фанлари номзоди Холмурод Дадаев билан ҳамкорликни йўлга қўймоқчи. Бундан кўзланган мақсад нима? Аввало, Х. Дадаевнинг илмий изланишлари ўзагида дори-дармонсиз муолажа бўлиб, бу яхши самара берадиган терапия усулларидир. Хўжалик эса, келгусида худди шундай «Мануаль терапия» маркази очишни режалаштирган.

СУРАТДА: врач Холмурод Дадаев.

В. МОЛГАЧЕВ олган сурат.

ТОКАЙ ЯЛЛО ҚИЛИШАДИ

Яқинда менга ўн болали ҳамқишлоғим зорланиб қолди:

— Мана уч ойдан бери магазинга шакар келгани йўқ. Болаларим ҳар куни қанд, шакар беринг деб ҳоли-жонимга қўйишмайди. Уларга қараб юрагим эзилади. Иложсизликдан ўзимни қаёққа уришни билмайман. Ахир болаларда не айб? Нега улар бир чақмоқ қандга зор бўлишмоқда?...

Унинг айтишича, ҳар кишига бир ойда 800 грамм берилиши зарур бўлган шакар ва қанддан аҳоли уч ойдан бери бенасиб келаётир. Магазин мудири Жуманазар деган йигит: Менга райондан беришмаяпти, деб эътироз билдирар экан. Бу қай даражада рост ёки ёлғон — мутасадди раҳбарлар аниқлаб, пайсалга солмай ҳақиқатни аҳолига маълум қилар деб умид қиламиз. Чунки ҳозирги йўғон чўзилиб, ингичка узилай деб турган бир чоғда ҳалол меҳнати билан кун кечирувчи оддий халқ ризқига хиёнат қилувчилар токай ялло қилишади?

Р. МЕНГИРОВ.
Қамаши район,
Ноғаҳон қишлоғи.

Қонун ва аҳлоқ

УМИД ЧИРОҒИ ЎЧМАСИН...

1989 йил республикамиз бўйича 84459 та, 1990 йилда 88155 та жиноят содир бўлган. Шундан 8,8 фоизини балоғатга етмаганлар содир этишган.
(«Постда» 19 январь, 1991 йил).

«Жиноятга имкон яратиш жиноятчини туғдиради».
Ф. Бэкон (инглиз файласуфи).

Суд залига сукунат чўкди. Ҳакам ҳукмини ўқиб эшиттирди. Ўсмир тўрт йилга озодликдан маҳрум этилди.

Нима сабабдан ўн тўрт ёшли мактаб ўқувчиси қора курсига ўтирди? Уни жиноятчиликка бошлаган омилнинг асл сабаби нима?

— Сен ушбу жиноятда ўзингни айбдор деб биласанми? — сўрайди ҳакам.

— Йўқ, — дея кўзидан милт-милт ёш оқар, ўзини оқлашга сўз тополмай довдирарди у...

Ўсмирнинг таржимаи ҳоли билан танишдим: отаси вафот этган, онаси ҳеч ерда ишламайди, касби отарчилик. Ўғли эса бекорчиликдан бозорма-бозор санғиб юриб, ўғрилик билан шуғулланган.

Юқоридаги сингари ҳодисалар ҳозирги вақтда тез-тез содир бўлмоқда. Баъзи ота-оналар фарзанд тарбиясидек муҳим ишни унутиб қўймоқдалар. Болага «ундай қилма, бундай қил», деб насиҳат бериш билан мукаммал тарбияга эришиб бўладими? Уларнинг маънавий жиҳатдан етук бўлишлари учун нима қилмоқ керак? Бунинг учун ота-онанинг ўзи маънавий пок бўлмоғи лозим.

Кейинги вақтларда матбуотда ёритилаётган, эл оғзида юрган жиноятчиликнинг кундан-кунга ўсиб бораётганини, отага бола қўл кўтаргани, акани ука чавақлагани ҳақида хабарлар кишининг этини сескантиради.

Шу ўринда бир ривоят ёдимга тушди. Қозининг олдига бир киши келиб, ўз ўғли уни урганидан арз қилибди. Қози ота ва болани ҳузурига чақириб, ўғлидан сўрабди:

— Отанг сенга падарни уриш гуноҳлигини айтганмиди?

— Йўқ, — деб жавоб берибди ўғил отасига қараб.

— Сен ўғлингга падари бузрукворни уриш гуноҳи азимлигини айтганмидинг? — деб сўрабди қози отадан.

— Йўқ, — дебди ота.

— Унда сен бундан ҳам баттарроқ жазога маҳкумсан, — деб жавоб берибди қози.

Қиссадан ҳисса шуки, маънавий пок одам ҳеч вақт жиноятга қўл урмайди, болани туғиб уни ўлдирмайди ёки ахлатхонага ташлаб кетмайди. Аксинча болаларига диёнатни, халқнинг ҳақига хиёнат қилмасликни ўргатади. Инсон қилиб вояга етказади.

Ҳаёт экан, муаммолари чексиз-тубсиз. Лекин бундан чўчимаслик керак. Ниҳолга ҳам қарасанг дарахт бўлади. Бўлмаса вояга етмай қуриб қолади. Турмуш қанча қийин кечса, қашшоқлик қанча кўп ортиб борса, содир бўладиган иллат ҳам ортаверар экан. Менинг кузатишимча яна шу нарсани ҳам таъкидлаш жоизки, ҳозирги кунда болалар ўртасида жиноятчиликнинг кўпайиб кетишига маънавий қашшоқлик билан бирга, нарх-навонинг бўй етмас даражада баландлаб кетгани ҳам сабаб бўлмоқда. Бундан кўз юмиб бўлмайди. Мен шу ҳақда ҳам ўз мулоҳазаларимни билдирмоқчи эдим.

Болалар ўз орзу-ҳаваслари билан баробар улғаяди. Ҳозирги бозор иқтисодиёти даврида нарх-наво Зуҳро юлдузи билан баробарлашди десак янглишмаймиз. Мактаб ёшидаги фарзандлар у ёқда турсин-у ҳатто бешикдаги боламизнинг эҳтиёжини қондириш амри-маҳол. Ўзимизни ҳам, болаларимизни ҳам умид чироғида исинтириб, эртанги ёруғ кунларга ишонтириб яшаймиз. Умидлар сароб бўлиб кетмасмикан? Инсонни инсонлардай яшаш чоралари топилармикан?

Яқинда бир танишимни милицияхонада учратиб қолдим. «Тинчликми», десам шу жиянингиз бир номаъқул иш қилибди. Магазин олдида турган велосипедни ўғирлаб қўлга тушибди. Ёзги таътилда бир нонвойга ёрдамлашиб юз сўм ишловди. Туну кун велосипед олиб беринг, деб ҳол-жонимга қўймади. Қани энди топилса бу сабил магазиндан. Бозорда 250 сўм. Ахир болалар олтита. Мана энди топган пулни жаримага тўлаб ўтирибмиз, — деди.

Тасаввур қилинг, ахир ўзимиз ҳам боланикда велосипед минишни орзу қилган эдик-ку. Мингандик ҳам. Нега энди бу боланинг орзуси сароб бўлиб қолади? Миллион-миллион сўмлар сарф қилиб космосга парвоз қилаётган давлатимизнинг қудрати велосипед ишлаб чиқаришга етмай, уни ўғирлаб кетмасликлари учун ишланган махсус қулфларга етиб қолдими?

Мен ушбу сатрларни битаётган пайтда республикамизнинг шаҳар ёки қишлоғида яна бир инсон дунёга келгандир. У худди ҳозиргидек эндигина юзини кўрсатаётган қуёш нурлари сингари беғубор. Сен ниҳоятда зиддиятли, инсонларда бир-бирига нисбатан ишонч, меҳр-оқибат, дўстлик йўқолиб бораётган бир даврда ёруғ дунё юзини кўрдинг. Ҳозир сенинг бошингга қуюқ булутлар соя солиб турибди. Сен қўрқма, бор овозинг билан йиғла. Чинқириғинг оламни тутсин. Булутларни ёриб, қайтмас қилиб тарқатсин. Қуёш ўзининг серсаҳоват нурини оламга таратсин. Сен тезроқ улғай, ўс. «Орзу фуқаролари»нинг умидларини ҳам пок ниятларингга қўшиб, нурли, тўкин замон сари чопгоҳда йўлга чиқ. Чунки соялар чопгоҳда ғойиб бўлади.

Болажон! Ҳар қандоқ борлиқ ёки йўқлик жараёнида инсон ҳалол бўлмоғи керак. Йўқчилик кунлари ўтиб кетади. Аммо дилда, тилакда, номда доғ қолишдан асрасин. Биз яшаб турган заминда ҳамма вақт, ҳар бир замонда меҳнат кишиси, ҳунар эгаси, деҳқон улуғ эъзозда бўлган. Меҳнат ҳамиша нон ва тўқчилик омилидир. Бировнинг ризқини тортиб олиш, биров ризқига шерик ва таъмагир бўлмоқ инсон шаънига ярашгулик иш эмас.

Йўлимиз эзгулик сари етакласин.

Абдурасул МУРОДОВ.

■ МАМЛАКАТИМИЗНИНГ ЕТАКЧИ БИРЖАЛАРИДАН БАРЧА МАҲСУЛОТ ГУРУҲЛАРИ БЎЙИЧА УМУМИЙ ҚИЙМАТИ 10 МИЛЛИАРД СЎМЛИК 10 МИНГ ХИЛ НОМДАГИ ЭНГ ЯХШИ МОЛНИ ХАРИД ҚИЛИШНИ

АРЗИМАГАН ҲАҚ ЭВАЗИГА

«МАДИНА»★★★

★БРОКЕРЛИК ФИРМАСИ

ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

■ БИЗ СИЗНИНГ ТАЛАБНОМАЛАРИНГИЗНИ ҚАБУЛ ҚИЛАМИЗ ВА БИТИМНИНГ ҚОНУНИЙ РЎЙХАТГА ОЛИНИШИГА КАФОЛАТ БЕРАМИЗ.

■ СИЗГА КЕРАКЛИ МОЛНИ ЕТКАЗИБ БЕРИШ ТЎҒРИСИДАГИ КОНТРАКТ РОППА-РОСА 48 СОАТ ИЧИДА СИЗНИНГ ҚЎЛИНГИЗГА ТЕГАДИ.

■ БИЗ БИЛАН ИШЛАШ ТАРТИБИ НИҲОЯТДА ЖЎН ВА МАХСУС ТАЙЁРГАРЛИК ТАЛАБ ҚИЛМАЙДИ.

БИЗ БУЮРТМАЧИЛАРИМИЗГА СОТУВГА ТАКЛИФ ҚИЛИНАДИГАН БАРЧА МОЛЛАР РЎЙХАТИНИ ҲАВОЛА ЭТИШГА ТАЙЁРМИЗ.

■ СИЗЛАРНИ 21 ОКТЯБРДА ВА УНДАН КЕЙИН ҲАР ДУШАНБА КУНЛАРИ ЭРТАЛАБ СОАТ 8.00 ДА ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛДА КУТАМИЗ:

ТОШКЕНТ ШАҲРИ, ЛУНАЧАРСКИЙ УЗУН КЎЧАСИ 54-УЙ. СИЁСАТШУНОСЛИК ВА БОШҚАРУВ ИНСТИТУТИ ЯНГИ ЎҚУВ БИНОСИНИНГ БИРИНЧИ ҚАВАТИ ХОЛЛИДА.

АЛОҚА КАНАЛИ: ТЕЛ. 67-17-40 ФАКС. 67-06-13

ТОШКЕНТ ШАҲРИДА СИЗ УЧУН БУ ИШНИ
СИЗ УЧУН ФАҚАТ БИЗ РЎЁБГА ЧИҚАРАМИЗ!

НС

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Н. С. САЪДУЛЛАЕВ.

Таҳрир ҳайъати: А. А. АБДУЛЛАЕВ, Ф. Й. АБДУРАҲИМОВА, И. Г. ВОЛКОВ, Д. М. ҒУЛОМОВА, С. С. ҒУЛОМОВ, З. И. ЕСЕНБОЕВ, А. И. КОВАЛЕВ (масъул котиб), Л. П. ҚАЮМОВ, Тоҳир МАЛИК, М. МУҲАММАДҚУЛОВА, С. Ф. МУҲИДДИНОВ (масъул котиб), Т. Э. НАЗАРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), З. Қ. НОРМУҲАМЕДОВ, Л. Н. ПАК (бош муҳаррир ўринбосари), Т. Р. ПИДАЕВ, М. РЎЗИМАТОВ, О. Р. САИДОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), В. Н. СИГЕДИН, Ш. ТЕМУРОВ.

МУАССИС: *Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши*

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй

Телефонлар: 32-09-67, 33-07-48. Индекс: 64608. Буюртма № 6147.
118800 нусхада чоп этилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди: 21.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12